

SEF

LIST STUDENATA
EKONOMSKOG FAKULTETA
SVEUČILIŠTA U MOSTARU

GODINA V., BROJ 10

**besplatan
primjerak**

list studenata Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, god. I, br. 1.

SEF

E

F

S

H

I

J

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

U

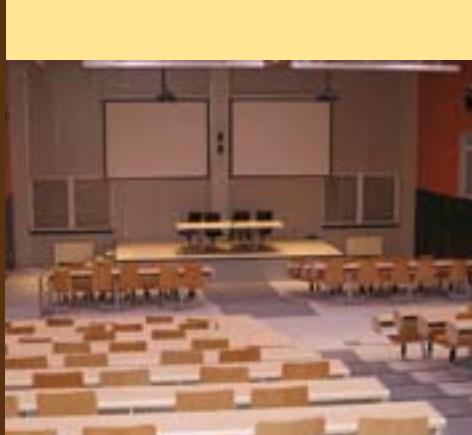
V

W

X

Y

Z

3 Uredničko slovo

4 Intenzivan rad i učenje, te usavršavanje povjerenih talenata je vaša obveza

Intervju s prodekanom Ekonomskog fakulteta prof. dr. sc. Branom Markićem

7 IPO HT-DIONICA

Nakon dionica INE, nova javna ponuda – HT dionica

11 Singapur na balkanski način?!

Poslije IPO T-HT-a, pogledajmo kakvo je stanje kod nas na finansijskom tržištu

12 Moderni ekonomisti Jack Welch, Phillip Kotler, Warren Edward Buffett

Menadžeri koji probijaju barijere i postavljaju nove granice. Oni su...

14 Izravne inozemne investicije – FDI (Foreign Direct Investment) s osvrtom na BiH

Jesmo li zreli za strane investicije?

16 Žene preuzimaju ekonomiju?

Momci ne brinite, ima još nade za nas!

17 Sajam zapošljavanja za mlade u Mostaru

Veliki korak za nezaposlene

18 Nastavak radova na kampusu Sveučilišta u Mostaru

Nastavak realizacije investicije Vlade Republike Hrvatske

22 Osvrt na prošlost i mali jubilej 3 urednika 47 članova uredništva 78 suradnika 16 intervjuja 10 anketa 310 članaka 10 brojeva lista SEF

Deseti broj SEF-a

24 Novi proizvodni pogon u Hercegovini

Kakva Žuja, kakva Karla, a ljudi je dobro!

26 Na razgovoru sa SEFOVCIMA

Nakon osvrta na prošlost u ovom članku pročitajte razgovor s nekima od starih članova Uredništva

30 Intervju s predsjednikom komisije za Studentski standard Vedranom Markotićem

Nastavak praćenja promjena u Studentskom domu

33 AIESEC A de je taj party?

Vijesti iz LC Mostara

34 Riječke Kronike

Summer School Rijeka 2007

36 Predstavljamo mlade karataše Sveučilišnog karate kluba NERETVA

38 WEB rječnik

Najbolji, najiscrpniji i najsmješniji...

41 BALKAN CASE CHALLENGE 2007

Tradicija se nastavlja – naša studentica ponovo na natjecanju studenata u rješavanju poslovnih slučajeva

42 Brucošijada 2007

Još jedna uspješno organizirana brucošijada Studentskog zbora

43 Koliko nam traje studij?

Studentska anketa

44 Tečaj brzog čitanja

Testirajmo svoj mozak

46 Pare nisu problem, para nema

Strip

48 Škrinja nositelj inovacije

Predstavljamo Klub prijatelja knjige - Škrinja

50 Prof. dr. sc. Ante F. Markotić Prof. dr. sc. Ferdo Spajić

IN MEMORIAM

Cijenjene kolegice i kolege! Ovako je sve počelo! **Prvi SEF:** „Pred vama je prvi broj lista studenata Ekonomskog fakulteta ili kako smo ga skraćeno nazvali SEF... Svaki početak je težak... Ovaj list je nastao kao plod želje za buđenjem ponekad previše uspavanih studenata, te da ih potakne da se uključe u neke aktivnosti i time prošire krug svojih prijatelja, ali povećaju i svoja iskustva i znanje... Priključite nam se!”

Drući SEF: „...dobili smo vrlo vrijednu računalnu opremu od dekana, prodekanata i Fakultetskog vijeća... Sve je ovo utjecalo na to da su i izgled i sadržaj lista bitno obogaćeni... Ovaj smo put bili puno slobodniji, više smo kritizirali, upozoravali na stvari pred kojima često zatvaramo oči... Uskoro SEF na webu...., **Treći SEF:** „...Svaki broj SEF-a bio je prožet jednim motivom i ciljem kojemu smo težili... Treći SEF je otiašao još jedan korak dalje, pokušavajući povezati nas sa studentima i sličnim projektima u bližoj i daljoj okolini... Uspješno povezivanje sa studentima u regiji i studentskim udruženjima...“ **SEF, četvrti po redu:** „Broj u kojem se zaokružuje jedno razdoblje, odnosno jedna generacija koja ga je pokrenula i učinila onakvim kakav jest... Danas u potpunosti možemo reći da smo premašili naša očekivanja... Memorandum o suradnji s listom Info Efo s osječkog Fakulteta...“ (Nikola Papac)

SEF ide dalje, peti brojOd ovog broja s vama je novi sastav uredništva, koji će se potruditi nastaviti put razvoja lista, koji je zacrtalo prethodno uredništvo... Zašto gledati sa strane, kad možete aktivno sudjelovati u stvaranju velikih stvari...“ **SEF šest**Ostali smo dosljedni sebi u svakom pogledu... Mnogi misle da je lagan posao napraviti i izdati novine...“ (Bojan Čerkuč)

„Poštovane čitateljice i čitatelji... došlo je do smjena generacija, a i broj suradnika koji pišu za ovaj list je sve širi, i to je veoma pozitivno, te neka tako bude i u budućnosti...“ **SEF sedam:**Hvala svima vama koji pišete za SEF i potičete nas na daljnji rad..“ **Osmi SEF**

Prošli brojSEF je ostao zapravo jedini list koji predstavlja za naše uvjete veliku studentsku populaciju... Čitajući dalje primijetit ćete da smo u list pokušali unijeti glas i dušu studenata... Svi vaši komentari, bolje ideje, zanimljivi prijedlozi i sl. su dobro došli...“ (Ivica Skender)

Danas slavimo mali jubilej! Teško je bilo što realno napisati, a da ne prevladaju osjećaji i emocije. Sažetci iz prethodnih brojeva pokazuju naš put do sadašnjosti. Razloga za slavlje ima i previše, a sigurno si ga nećemo ni uskratiti. SEF je danas postao simbol za studente koji se ističu svojom kreativnošću (premda nas ekonomija uči da nema puno kreativnosti), entuzijazmom, a ponajviše zajedništvom i radom. S puno smo rada uspjeli nadvladati naše osobne nedostatke i tako napraviti za naše okvire jedan jako dobar list. Sada otvoreno možemo reći, treća generacija SEF-ovaca je uspješno zaokružila još jednu cjelinu i ostavila svoj trag na papiru.

Ovim putem želim reći da dolazi do još jedne smjene generacija, jer je većina članova uredništva pri kraju fakulteta. Vrijeme je da dođu novi mladi kreativci, i zbog toga samo jako sretni.

Također se želim zahvaliti svim svojim članovima Uredništva. Raditi s vama, za mene je bilo nezaboravno iskustvo i veliko zadovoljstvo. Vi koji ostajete, vrijeme je da se dokažete i pokažete da SEF može biti još bolji i kvalitetniji.

Zahvaljujem se i svim profesorima na čelu s dekanom i prodekanima, što podupiru ovaj list; Studentskom zboru te sponzorima koji prepoznaju prave vrijednosti.

Na kraju, veliko hvala svim bivšim članovima uredništva i brojnim suradnicima i prijateljima list SEF!

S poštovanjem,

Glavni urednik
Ivica Skender

SEF

List studenata

Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru

Glavni i odgovorni urednik
Ivica Skender

Zamjenik glavnog urednika
Igor Bradara

Uredništvo

Marina Zovko
Ana Džidić
Ivana Medić
Ana Perić
Ante Džidić
Mate Hrkac
Jakov Marijanović
Nedjeljko Culjak

Suradnici

Danijela Zlomislić,
Vedran Markotić, **Martina Rotim**,
Milenko Margeta, **Zoran Ćavar**,
Ivo Kraljević, **Gordana Šimunović**,
Lana Džidić, **Mate Odak**,
Toni Hrkac, **Sanja Senkić**

Lektor

Mario Glibić

Naslovница

Igor Bradara

Adresa

Matrice hrvatske b.b.
88000 Mostar
Tel.: +38736 355 106; 063 428 267

Žiro račun

UniCredit Zagrebačka banka b.b.
3381002200372369

www.list-sef.org

Uredništvo: list-sef@list-sef.org
Marketing: marketing@list-sef.org

PS Tvrdrnje i mišljenja u objavljenim radovima izražavaju isključivo stavove autora i ne predstavljaju nužno stavove i mišljenja Uredništva

Grafičko oblikovanje i tisk
FRAM ZIRAL, Mostar

Naklada
1000 primjeraka

prosinac, 2007.

Intenzivan rad i učenje, te usavršavanje povjerenih talenata je vaša obveza

IGOR BRADARA

Za deseti jubilarni broj SEF-a imali smo prigodu razgovarati s prodekanom Ekonomskog fakulteta prof. dr. sc Branom Markićem. U nastavku vam prenosimo njegovo razmišljanje vezano za Fakultet, studente i njegovo osobno iskustvo kroz životni vijek.

■ Profesore Markiću, nalazimo se na početku nove akademske godine, te Vas molimo da nam na početku ovog intervjuja kažete kako ste zadovoljni početkom ove akademske godine, te koji su

najznačajniji koraci Fakulteta u predstojećoj godini?

Zadovoljstvo je najčešće relativna i osobna kategorija, ali je istodobno i mjerilo za prosuđivanje svih dobara. Mnogo je elemenata koji me čine zadovoljnim i njih bih odmah naznačio. U akademskoj 2007./2008. godini, Ekonomski fakultet je „bogatiji“ za više od 600 studenata koji su upisani na prvu godinu četverogodišnjeg studija po Bolonjskom procesu, te na prvu godinu poslovne škole u Mostaru i odjelu u Vitezu. Broj studenata koji se upisuje na Ekonomski fakultet

Sveučilišta u Mostaru ima rastući trend a on je siguran indikator kvalitete studija, kvalitete nastavnih planova i programa, profesora i suradnika u okolini koja posljednjih godina nudi i omogućuje upise studentima i na drugim mjestima. Zadovoljstvo povećava i činjenica da su posljednjih mjeseci dovršeni unutarnji radovi uređenja zgrade Fakulteta, sve dvorane za nastavu i vježbe su opremljene multimedijom, a računalni laboratorijski potpunosti opremljeni novom računalnom i komunikacijskom opremom. Mnogo je još koraka pred nama u cilju osiguranja kvalitete i praćenja metodologije kvalitete studiranja, promoviranja europskih dimenzija u visokom obrazovanju, posebno u razvoju nastavnih programa, međuinstitucionalnoj suradnji, shemama mobilnosti i integriranih programa studija, obuke i istraživanja.

U tijeku su aktivnosti preuzimanja, a potom i uređenja novih prostora kojima će se u narednim godinama služiti studenti sva tri ciklusa studiranja na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. To je jedan od prioritetnih zadataka. Takav je i zadatak dovršetka programa doktorskih studija, implementacija informacijskog podsustava Studentske službe kao *mission-critical* aplikacije.

Posebno bih istaknuo jačanje suradnje Fakulteta s gospodarstvom i njegovo uključivanje u realizaciju konkretnih programa i projekata.

■ Što mislite o našim studentima, brucošima, jeste li zadovoljni njihovim predznanjem iz vašeg kolegija kada dođu na fakultet?

Studenti koji se upisuju u prvu godinu studija ili popularno brucoši dolaze iz različitih dijelova Bosne i Hercegovine i južnog dijela Hrvatske. Uglavnom su to studenti s završenom gimnazijom, ekonomskom ili nekom tehničkom školom. Njihova znanja nisu često ujednačena. Moja su iskustva u radu veoma pozitivna. Studenti su orijentirani učenju, novim spoznajama i studijama pristupaju veoma ozbiljno i odgovorno. Navest ću samo jedan podatak za Informatiku, predmet koji predajem na prvoj godini studija. Prisutnost predavanjima i vježbama u tekućoj akademskoj godini je 98%. To je jasan indikator odnosa studenata prema studijima i zato sam veoma zadovoljan i motiviran raditi u takvom ambijentu.

■ Možete li se prisjetiti Vašeg studiranja, kako iskustva nosite, možete li povući neku paralelu s današnjim vremenom?

Moja sjećanja na dodiplomski studij još su uvijek svježa. Sličnosti s današnjim studijima je mnogo ako se promatra student kao osoba. To je ista životna dob u kojoj dominiraju mladalački snovi i ideali „kad su svi bezbrojni putovi dobri, a sve zablude korisne koliko i istine“.

Ipak, promjena je mnogo. Promijenjeni su nastavni planovi i programi, organizacija nastave, broj smje-

rova i sl.

Bitno je naglasiti da je zadržana orientacija u nastavnim planovima i programima tako da se osiguravaju određena opća ekonomsko-teorijska i metodološka znanja potrebna svim ekonomistima, studentima ekonomskog fakulteta bez obzira na njihovo kasnije bliže usmjeravanje na određene specijalnosti.

■ Što je utjecalo na Vas da izaberete upravo ovo zanimanje, jeste li zadovoljni izborom?

Pitanje „ispravnog“ izbora uvijek je složeno pitanje na kojega nikada ne možete sa sigurnošću unaprijed odgovoriti. Na izbor utječe veći broj faktora, neki su racionalni a neki se samo razumom ne mogu objasniti. Tijekom školovanja u gimnaziji, a i ranije, izražavao sam posebnu sklonost prema prirodnim znanostima, a osobito prema matematici. Sudjelovao sam na mnogim matematičkim natjecanjima, na različitim razinama i često sa zadovoljavajućim uspjesima. U meni je postojao natjecateljski duh. Zanimljivo je da su me zanimali i strani jezici.

Na temelju tih činjenica i osobnih predispozicija bilo je logično da nastavim studij na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu. Osobno sam u to doba razmišljao i o još dva rješenja: elektrotehnika i medicina. Na kraju sam odabrao Ekonomski fakultet, a nakon stjecanja diplome ekonomskog fakulteta upisao sam poslijediplomski studij Ekonomski informatike koje su zajedno organizirali Ekonomski i Elektrotehnički fakulteti u Sarajevu. Nakon magisterija napisao sam i obranio doktorsku disertaciju na Fakultetu organizacije i informatike u Varaždinu.

Danas mogu reći da sam izborom zadovoljan jer su informacija, komunikacija i računalna tehnologija bitni faktori kompetitivnosti i uspjeha svakog organizacijskog sustava. U okolini svakog pojedinca ili organizacije broj procesa se eksponencijalno povećava a njih je moguće pratiti, analizirati i njima upravljati samo uporabom informacijske tehnologije. To pokazuje da je moj izbor, u smislu anticipiranja značenja i uloge informatike kao znanosti, tehnologije i aplikacije, bio ispravan.

■ Vaša profesija i područje kojim se bavite zahtjeva iznimno puno zalaganja i kontinuiranog praćenja tehnoloških i drugih dostignuća. Kako Vi osobno uspijevate odgovoriti tom izazovu?

Količina informacija koja se danas proizvodi opisuje se sintagmom „eksplozija informacija“, i ona prelazi mogućnosti pojedinca da akceptira sva znanja. Stalo dotiču nove ideje, sustavi, tehnike i tehnologije. Na sceni su dva istodobna procesa. Jedan je parcijalizacija znanja, a drugi je njihova sinteza. Sintezu znanja i njihovu djelatnu uporabu mogu danas osigurati samo odgovarajući timovi. Zato bilo koji izbor profesije se podčinjava istom razvojnom procesu pod utjecajem je

iste zakonitosti.

Vrijeme poluraspađa znanja se skraćuje i najbrže je u području informacijskih znanosti. Otuda i intelektualni napor za praćenje tih promjena mora biti ogroman. Takav napor i izazov stope i ispred mene i ne mogu ih izbjegći. Kompetencije mogu održati i unaprijediti jedino svakodnevnim učenjem i radom. Tako učenje postaje cjeloživotno i za one koji podučavaju druge i ne može se rezervirati za jednu, najljepšu fazu čovjekova života. To je zakonitost vremena u kojem živimo.

■ Kao što je to uobičajeno u našem listu, redovito pitamo profesore barem jedno pitanje vezano za Bolonjski proces. Vi ste profesor i prodekan na našem fakultetu. Je li naš fakultet trenutno u mogućnosti odgovoriti svim izazovima koje Bolonjski proces postavlja pred nas?

Mi nastojimo učiniti što je realno, provedivo i moguće u postojećim materijalnim, prostornim i kadrovskim uvjetima i okolnostima. Bolonjski proces nije dovršeno stanje nego je niz aktivnosti i promjena koje će u jednom evolucijskom procesu rezultirati jedinstvenim europskim akademskim prostorom u društvu utemeljenom na znanju. Svi koraci koje poduzimamo u organizaciji studija kao što je rad u manjim skupinama, evidencije nazočnosti studenata predavanjima i vježbama, sustav ocjenjivanja temeljen na testovima i kolokvijima, nastava u jednom semestru, sudjelovanje na ljetnim školama, povezivanje s drugim fakultetima u bliskoj i daljoj okolini, sudjelovanje na međunarodnim konferencijama, povezivanje s gospodarstvom u cilju poboljšanja kvalitete nastavnih planova i programa i približavanju tržištu rada, prilagođavanje nastavnih planova i programa, sustav kreditiranja (ECTS) i druge aktivnosti jasan su indikator opredijeljenosti, sposobnosti, vitalnosti i odlučnosti Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u provedbi ciljeva Bolonjskog procesa. Posebnu ulogu u tom procesu imaju studenti. Nije samo cilj studente „disciplinirati“ tako da redovito dolaze na nastavu, pišu testove, kolokvije, seminare, redovito polažu ispite. Vaša je uloga u Bolonjskom procesu jednako bitna i ravнопravna s ostalim članovima akademske

zajednice. Bez vašeg sudjelovanja pomaci se neće moći napraviti. Vi najbolje možete detektirati probleme i riješiti ih zajedno s akademском zajedicicom.

■ Na Fakultetu sada djeluje, dosta aktivno, više studentskih udruga, Studentski zbor, list SEF, AIESEC; koliko ste zadovoljni Vašim odnosom s njima, i kako ocjenjujete njihov rad?

Osobno sam veoma zadovoljan i siguran sam da takvo zadovoljstvo dijelim s kolegama profesorima i suradnicima. Sudjelujete i inicirate mnoge aktivnosti, imate vlastite stavove, i vrijednosti. Na sjednicama Fakultetskog vijeća konstruktivno doprinosite kvaliteti odluka, promičete Ekonomski fakultet u AIESEC-u što doprinosi njegovoj internacionalizaciji,

održavate i unapređujete studenski list SEF čiji deseti broj obilježavamo. Vaš glas i mišljenje je zahvaljujući Studenskom zboru, SEF-u, AIESEC-u prisutan i prepoznatljiv unutar Fakulteta, Sveučilišta i akademskoj javnosti. Takav trend i orientaciju trebate zadržati, a u vodstvu Fakulteta ćete uvijek imati potporu i razumijevanje.

■ Vaša poruka studentima na početku ove akademske godine!

Moja poruka studentima je intenzivan rad i učenje. Usavršavanje povjerenih „talentata“ je vaša obveza. Nikako ne smijete prihvati osrednjost u učenju danas, niti sutra u profesionalnom radu kao uzor ponašanja u ovom složenom, tehnički naprednom i izazovnom svijetu.

IPO HT-DIONICA

ANTE DŽIDIĆ

IPO – Initial Public Offering, engleski naziv za prvu javnu ponudu dionica ovih dana je često spominjana kratica u svim javnim medijima. Ulagačka grozница koja posljednjih mjeseci, točnije posljednju godinu dana trese hrvatsko tržiste kapitala počela je javnom ponudom dionica Ine, a svoj nastavak dobiva kroz IPO HT-a, Veterine i sad Atlantic Grupe. Potaknuti uspjehom ponude dionica INE i velikim povratima koje su građani ostvarili, čak i 100% povrate, **velika očekivanja i zanimanje za dionicama HT-a uvukao se u sve slojeve hrvatskog stanovništva od umirovljenika, poduzetnika, studenata, a posebno investitora i špekulanata**. Iako najavlјavana u lipnju ove godine ponuda dionica HT-a počela je 17. rujna, građani su mogli upisivati dionice do 29. rujna, a institucionalni investitori do 5. listopada, dana koji je ujedno bio i prvi dan trgovanja na burzi. U prospektu HT-a najavlјena je prodaja od 20% do najviše 23%, da bi kasnije Hanfa odobrila izmjenu prospekta prema kojemu vlada prodaje 32,5% dionica od ukupno 81.888.535 emitiranih dionica nominalne vrijednosti 100 kn HT-a kao emitenta od čega je 25% rezervirano za građane, a 7,5% institucionalnim investitorima od čega 65% stranim i 35% domaćim. U prospektu je utvrđen i raspon cijene između 245 i 320 kn, s tim da će Vlada prvo listopada objaviti konačnu cijenu dionice i veličinu paketa, tj maksimalni iznos dionica koji jedan građanin može kupiti bez punomoći.

Konačna cijena dionice T-HT-a iznosi je 265 kuna, a dionice T-HT-a u javnoj

ponudi upisalo je i uplatilo 358.406 hrvatskih građana, bile su prve informacije s tadašnje Vladine sjednice. Time su konačno završena višednevna nagađanja po kojoj će se cijeni dionica prodavati građanima koji su sudjelovali u javnoj ponudi T-HT-a. Primjerice, ukoliko je investitor uplatio 38.000 kuna taj se broj množi s faktorom 0,444637083 (postotak rezanja bio je 55,5362917%), a rezultat množenja, odnosno 16.896,21 podijeli se s cijenom dionica od 265 kuna te se dobije broj 63,759. Zaokruživanjem tog broja na niži cijeli broj, odnosno 63, dobije se broj dionica koji će investitor steti. Broj dionica (63) pomnožen s cijenom dionica (265) daje pak iznos koji će investitor platiti, a to je 16.695 kuna. Razlika između upisanih i uplaćenih 38.000 kuna

i 16.695 kuna, kolika je ukupna cijene dobivenih dionica, a ta razlika iznosi 21.305 kuna, iznos je koji će investitorima biti vraćen na račune koje su naveli u obrascu Obvezujuće ponude. Razlika između uplaćenog iznosa za kupovinu dionica i iznosa stvarno kupljenih dionica vraćena je na račune investitora do 12. listopada ove godine.

HT na ZSE (Zagreb Stock Exchange)

Nakon tolikih isčekivanja, predviđanja, procjena pa i želja, dionice HT-a su 5. listopada 2007. god. osvanule na Službenom tržištu Zagrebačke burze. Zagrebačka burza ima inače **2 trgovinska sustava MOST i BTS** putem kojih se

odvija trgovina vrijednosnim papirima. Trgovina dionicama HT-a zbog dodatne mjere opreza odvijala se putem BTS zbog manje preopterećenosti, jer se putem MOST-a trguje najlikvidnijim dionicama na Zagrebačkoj burzi. Prva dva sata trgovine bila je „ludnica“ telefonske i internetske veze bile su prezagušene, SDA (Središnja depozitarna agencija) je bilo gotovo nemoguće dobiti, da bi se potvrdila registracija brokera radi prodaje dionica. Najveći problem predstavljali su novaci u svijetu trgovine dionicama zbog nepoznavanja procedura trgovanja zbog čega su brokeri morali duže vremena objašnjavati pravila i načine izvršenja njihovih naloga. „**Moram li ja s automobilom doći po svoj paket dionica bilo je jedno od stotine smiješnih pitanja novih klijenata**“ - kaže vlasnik jedne brokerske kuće u Zagrebu. Statistika na kraju dana kaže da je ostvaren promet od 237,88 milijuna kuna, cijena se kretala od najniže 370 do najviše 419 a prosječna cijena na kraju dana iznosila je 390,09. Trgovina je završila zadnjom cijenom od otprilike 379 kuna što je 43,4% više u odnosu na 265 kuna po kojoj su građani

kupili dionicu. Prvi dan trgovine dionica HT-a realizirano je 2994 transakcija, a ukupno je vlasnika promjenila 609.831 dionica. Iako je prije izlaska na burzu od strane pesimista označavan kao „crni petak“ prošao je burno, ali pozitivno s prosječnim povratom od skoro 50%. No taj dan nisu samo zarađivali dioničari, zadovoljno su unatoč teškom poslu trljali ruke i vlasnici brokerskih kuća, jer su prema nekim procjenama ukupno brokerske kuće prvog dana ostvarili prihod od 2 milijuna kuna putem provizije na iznos transakcije. Prema analizama brokerskih kuća, očekuje se da mali dioničari još ovaj i idući tjedan pritišću na prodaju po svaku cijenu dok su u plusu, makar je dobar dio njih već počeo odustajati od brze rasprodaje. **Od uvrštenja do danas, dionice HT su najlikvidnije s najvećim prometom na Zagrebačkoj burzi, te je od uvrštenja HT povećana likvidnost i promet i drugim dionicama.** To se posebno odrazilo nakon priljeva vraćenog viška novca zbog rezanja paketa na račune investitora. Naime, pretpostavlja se da je dosta građana fascinirano burzom i povratom za tako kratko vrijeme, odlučilo aktivnije poigrati dionicama od viška novca ili zarade te uložiti i u druga poduzeća u prvom redu poduzeća s već dokazanom likvidnošću. **Činjenica je da je HT gotovo udvostručio prosječan promet na Zagrebačkoj burzi** jer prema podacima u prvih devet mjeseci, prosječan redovni promet na ZSE iznosi je nešto manje od 80 milijuna kuna dnevno, da bi se samo u prva tri tjedna listopada ta brojka popela na nešto manje od 150 milijuna kuna dnevno.

u slučaju INA-e fiksirana na znatno nižih 17% što naizgled korespondira sa zabilježenim prometom, no kada je volumen u pitanju, premoć HT-a ipak nije toliko opipljiva. Naime, u dva je tjedna kumulativni obujam trgovine HT-a iznosio 2,3% ukupnog broja dionica, dok se INA može pohvaliti cifrom od 1,7% dionica koje su promijenile vlasnika u prva dva tjedna burzovne avanture.

HT na Londonskoj burzi

HT se osim na Zagrebačkoj 5. listopada pojavio i na Londonskoj burzi. Za razliku od Zagrebačke burze, na Londonskoj burzi se trgovalo GDR-ovima ili Global Depositary Receipts (globalne potvrde depozitara) a jedan GDR jednak je jednoj dionici HT-a, za razliku od recimo Plive gdje je jedan GDR bio jedna petina dionice Plive. Globalni koordinator i voditelj knjige upisa GDR-ova je JP Morgan. Za razliku od prvog trgovinskog dana na Zagrebačkoj burzi gdje se trgovalo sa 609.831 redovnih dionica po cijenama između 370,02 i 419,00 kuna na Londonskoj se burzi trgovalo sa 1.591.585 THTC HT GDR-ova po cijenama između 70 i 75 US dolara (između 365,47 i 391,57 kuna po prodajnom tečaju Privredne banke Zagreb 5,220987 kuna za dolar). Mnogi domaći stručnjaci tvrde da dionice HT-a nije trebalo izlistati na Londonsku burzu jer je postojala dovoljno jaka potražnja u Hrvatskoj. Naime većina fondova nezadovoljna dobivenim udjelom od IPO-a kupovala je putem burze da bi zadovoljila glad, i naravno imala je priliku kupiti jeftinije na Londonskoj burzi gdje je cijena dosta vremena bila niža, čak u pojedinim trenutcima i do 13 kuna niža u odnosu na Zagreb. Iako klasična arbitraža nije moguća, domaćim institucionalnim ulagačima jeftinije je kupovati GDR-ove u Londonu nego redovne dionice u Zagrebu. Dok je tako, cijena redovnih dionica u Zagrebu ne može biti značajno viša od cijene GDR-ova u Londonu. Zbog toga neki analitičari smatraju da treba pričekati s prodajom dionice Hrvatskih telekomunikacija dok domaći institucionalni investitori ne preuzmu „dovoljan“ broj dionica u Londonu jer tek nakon toga će cijena redovne dionice HT-a u Zagrebu moći porasti.

Usporedba dionica

HT-a i INE

U usporedbi s izdanjem dionica INE dionice HT-a ostvarile su veći promet prvi dan trgovine tj. 238 mil. naprema 188 mil. prometa kod INE, te također s dvostruko većim prometom u prva dva tjedna. No to ne bi trebao nimalo čuditi, već i zbog zamjetne prednosti u kategoriji tržišne kapitalizacije, a zatim i neusporedivo većeg interesa malih ulagača, a u konačnici i činjenice da je free-float dionica (dio dionica kojeg ne drže veliki vlasnici) iznad 30%, dok je ta brojka

Posljedice i budućnost dionice HT

IPO HT-a nakon svega rezultirao je jako zanimljivim činjenicama. Prema podatcima banaka agenata doznajemo da je od ukupno uplaćenih 12 milijardi kuna, samo par milijardi dolazi iz tokova finansijskog sustava, a ostali tokovi novca dolaze iz različitih izvora poput sive ekonomije, pogotovo čuvani novac od turističke zone i trgovine. Drugačije rečeno građani su izvukli novce „iz čarape“ naravno nadajući se brzom profitu. Što se tiče štednje naravno da su ljudi povukli novac čime se smanjio udio štednje u bankama. Kako kaže guverner HNB-a, Željko Rotatinski građani su povukli oko 5 milijardi kuna prije IPO-a što ja dosad najveći odljev depozita iz banaka. Naime štednja se u bankama u zadnje dvije godine jako povećala, što je vrlo dobro za banke i što bi trebalo smanjiti potražnju za inozemnim kreditima, odnosno manje se zaduživati kod stranih banaka. Međutim nakon rezanja paketa povlaštene ponude i imajući u vidu činjenicu da su građani mnogo likvidniji nego se smatralo, finansijske institucije su pojačale marketinšku kampanju kako bi privukli što više slobodnog novca na svoje usluge i račune. Za banke će to biti malo teže s obzirom da se na tržištu kapitala odnosno burzi trenutno ostvaruju brzi veliki povrati s čak rekordnim godišnjim prinosima s čak od 50-80%, za što je u jednoj stabilnoj ekonomiji potrebno čitavo desetljeće. Gdje su u svemu tome investicijski fondovi? Naravno kao što je i bilo za očekivati iz fondova je prije IPO-a povučeno oko 40 milijuna kuna, međutim u vrlo kratkom vremenu su to višestruko vratili. Naime, kad je vraćen višak novca od T-HT-a, zapažene su veće uplate građana u investicijske fondove. Velika je vjerojatnost da su tzv. novi dioničari, potaknuti pozitivnim iskustvom brzog povrata IPO-a T-HT-a, željni nastaviti avanturu s dionicama, a s obzirom da se onima koji ne znaju puno o dionicama preporučuju profesionalni ulagači, oni su kao konačnu destinaciju za svoj preostali novac odbrali investicijske fondove od mješovitih do agresivnih dioničkih, ovisno o stupnju njihove averzije prema riziku i njihovoj krivulji indiferencije.

IPO HT-a imao je, pretpostavljam,

određeni utjecaj i na regionalna tržišta kapitala čemu svjedoči i pad prometa na SASE I BLSE. Na SASE je došlo do osjetnog pada prometa koji je u rujnu iznosio oko 25 milijuna eura, što je četvrtinu manje nego u kolovozu, a ostvaren je i najmanji mjesecni promet od početka ove godine. Što se tiče Banjaluka burze, promet u rujnu također je manji nego u kolovozu odnosno pao je za -13,75% u odnosu na kolovoz. Pad prometa praćen je i padom vrijednosti 10 najlikvidnijih dionica tj. SASX-a i indeksa fondova BIFX-a što nije dobar znak. Vrlo je vjerojatno da su investitori prodavali dionice i na brzinu izvlačili novac da bi požurili iskoristiti priliku IPO-a u susjednoj zemlji. Međutim na pad je vjerojatno utjecala i nestabilna politička situacija u zemlji koja se nastavlja i u listopadu.

Utjecaj IPO-a na socijalne prilike

u Hrvatskoj je po mom mišljenju više pozitivan nego negativan. Dr. Ivo Sanader optuživan je od strane oporbe da putem javnih ponuda dionica prikuplja glasove za predstojeće izbore, da prodaje državnu imovinu u bescjenje i da tim putem indirektno ošteće 90% hrvatskog stanovništva koji nije imao novca ili interesa za kupovinu dionica, odnosno da se novac slijeva u džepove bogatijeg sloja građana. Konkretno, oni smatraju da se HT mogao prodati skuplje i da se tim novcem moglo financirati javne usluge poput školstva i zdravstva na opće dobro šire društvene zajednice. Međutim ne treba zaboraviti da će se novac od prodaje HT-a koristiti za povrat duga umirovljenicima. Nadalje, prodaja HT-a u „bescjenje“ odnosno uz diskont je upravo prilika i običnim malim građanima da uz nižu cijenu ostvare veći povrat tj.

direktnu korist od prodaje HT-a. Na taj način kroz javne ponude dionica, a s obzirom na dosadašnju uspješnost istih, od manje imućnijih građana stvara se jedan jak srednji sloj i podiže standard življenja u Hrvatskoj. Pored toga dok se prema svim dosadašnjim oblicima privatizacije imovina zaista prodavala budžašto pojedincima, i to strancima ili se namjeno uništavala, ovaj način je nešto najbolje što se dogodilo u prestrukturiranju društvene imovine. Naime ovaj oblik je prije svega transparentan, sve više građana sudjeluje, novac ne završava samo u bankama i „čarapama“ nego cirkulira kroz cijeli finansijski sustav čime se automatski stvara ulagačka kultura što doprinosi razvoju tržišta kapitala.

Pogledom u budućnost cijene HT-a, vidimo da bi kratkoročno dionica HT trebala biti podržana apsorpcijskom snagom domaće fondovske industrije uslijed slijevanja 6,8 mlrd kuna od povrata viška novca IPO-a, potom uvođenjem certifikata koji uključuju dionice T-HT-a, te potražnjom domaćih mirovinskih fondova nezadovoljnijih alokacijom dionica na IPO-u. Inače s obzirom na kretanje cijene HT od 5. listopada do danas prodajom dionica su građani ostvarili povrate u rasponu od 35 do 60%, a s obzirom na stabilizaciju cijene, povrati ne bi trebali odstupati od ovih iznosa u bliskoj budućnosti za one koji su kupili dionice putem IPO-a. **Gledajući dugoročno** cijena će ovisiti o nekoliko čimbenika. Osvrćući se na fundamentalne pokazatelje najveći telekom u Hrvatskoj tvrdi da je u prvom polugodištu ostvario prihod od 4,22 milijarde kuna što je za 2,1 posto više nego

u istom razdoblju lani. Nadalje, EBITDA nakon posebnih utjecaja smanjena je za 1,2 posto na 1,97 milijardi kuna, dok je operativna dobit zbog povećanja troškova usluga smanjena na 1,28 milijardi kuna što je 1,1 posto manje nego u istom razdoblju lani. Budućim dioničarima vjerojatno će najzanimljiviji biti pokazatelj neto dobiti iz čega se isplaćuje potencijalna dividenda. Neto dobit grupe T-HT u prvom polugodištu ove godine iznosi 1,33 milijarde kuna, odnosno čak 21,6 posto više nego lani. **Na povećanje neto dobiti direktno je utjecalo okončanje postupka pripajanja HT Mobilne komunikacije tvrtci Hrvatske telekomunikacije Mostar, a čiji je suvlasnik grupa T-HT.** Naime, tim pripajanjem otklonjene su, kako kažu u T-HT-u, „određene neizvjesnosti“ oko GSM licence pa je T-HT naknadno priznao prihod od 261 milijun kuna. Dakle, cijena će ovisiti o uspješnosti poduzeća da prebrodi operativne neizvjesnosti oko migracije korisnika s fiksne na mobilnu telefoniju te o postupnoj liberalizaciji tržišta. Naime HT, tzv. bivši monopol dobiva prve obrise konkurenциje na hrvatskom tržištu fiksne telefonije u poduzeću Optima telekom, koji koristeći novije tehnologije u poslovanju ruši monopolističku barijeru i zauzima već oko 13,5% tržišnog udjela. Dalje, dinamika cijene će ovisiti i o politici isplate dividende odnosno stupnju isplate neto dobiti u obliku dividende. Pošto se povrat od dionica promatra za razdoblje držanja građani će u slučaju buduće isplate dividendi i uz pretpostavku da cijena neće puno oscilirati, zaraditi na dividendi, na absolutnoj razlici u cijeni između pro-

dajne i nabavne, te dobiti bonus 2 dionice na svakih deset prema prospektu IPO-a držeći dionice godinu dana. Na kraju, na dugoročnu vrijednost HT utjecat će i rješenje spora o vlasništvu nad DTK (distribucijsko telefonska kanalizacija), odnosno svi šahtovi i cijevi kroz koje se provode kablovi za uspostavu telefonske, internetske i sve ostale komunikacije. Na kraju samo da kažem da se na burzi uvjek ne dobiva kao što je slučaj kod nas, naprotiv na burzi se može lako i izgubiti. **Neki inozemni analitičari tvrde da hrvatskoj prijeti finansijska kriza,** a sami smo svjedoci da su indeksi burzi većinom u velikom porastu zadnjih godina i može se dogoditi da cijene napuštu do te razine da zbog pregrijavanja tržišta balon jednostavno pukne. Iako mislim da se to neće dogoditi u baš bliskoj budućnosti. Ako se odlučite za ulaganja mnogi će vam savjetovati diversifikaciju imovine, što je dobro da vam se „jaja ne bi porazbjala u istoj košari“. S druge strane ja sam pobornik koncentracije, što znači kad gubite sve ali kad dobivate puno, jer vam ništa ne nagriza dobit kao kod diversifikacije. Zato da bi se donekle osigurali nadete 2-3 jako dobre kompanije, upoznate se s njihovom djelatnošću, temeljem za budućnost, čekate cijenu koja vam je jeftina za tu dionicu i ukrcate lov. Naravno treba dobro pogledati finansijske izvještaje kompanije, i onda kupovati, a ne na temelju lijepе slike iz novina. **To je kao kad vidiš lijepu djevojku. Nećeš je oženiti samo zato što ima lijepo oči, moraš je prvo upoznati. Ustvari možda netko hoće, ovisi o od vaših prioriteta. Na vama je da izaberete!**

Poslje IPO T-HT-a, pogledajmo kakvo je stanje kod nas na finansijskom tržištu

IVANA MEDIĆ

Trgovina vrijednosnim papirima, konkretno dionicama bh. poduzeća zasigurno je jedan od fenomena koji je obilježio proteklu godinu u našoj maloj zemlji. Bosna i Hercegovina je zemlja s 4 milijuna stanovnika, a na tako malom prostoru postoje čak 2 burze i po statističkim podacima samo u Federaciji BiH svaki 7. stanovnik vlasnik je dionica dok je u Republici Srpskoj taj broj još i veći. **Ne, nije riječ o zemlji obilja i blagostanja čiji stanovnici imaju velike zalihe dodatnog kapitala kojim manevriraju u svrhu zarade kao na primjer u zemljama azijskih tigrova, već o maloj BiH, zemlji u kojoj se proces privatizacije rapidno odvija te se na taj način uključuje i „malog“ čovjeka.** Građani Federacije BiH na raspolaganje se dao određen broj certifikata nominalne vrijednosti izražene u konvertibilnim markama dok su se u Republici Srpskoj svim punoljetnim osobama podijelili vaučeri bez nominalnog iznosa. Kroz certifikate i vaučere država je isplatile sve dugove građanima čak i dotadašnje dugove umirovljenicima. Ti isti certifikati ulagani su i u različite fondove, no cijela euforija stagnirala je do početka ove godine kad se naglo povećao broj ljudi zainteresiranih za dodatan vid zarade od danih dionica. No javlja se problem, jer **vrlo malen broj ljudi ima iole znanja, a i iskustva vezanih za burzovno poslovanje.**

Zaista, trebaju li nam dvije burze?

Istina, BiH je tržište koje se tek treba razviti, ali i onaj tko ima ikakvu predodžbu o burzovnom poslovanju te načinu i okvirima na kojima se temelji, može zaključiti kako je BiH ipak premalena zemlja da bi imala 2 burze. Gledajući primjere susjednih zemalja postoji trend integriranja burzi (u Hrvatskoj Zagrebačka i Varaždinska burza) jer za efikasno i profitabilno poslovanje jedne burze i tržište od 10 milijuna stanovnika je malo. Zbog toga je neophodno integriranje Sarajevske i Banjalučke burze kako bi se stvorilo integrirano tržište kapitala u BiH koje bi usprkos zakonskim preprekama i dupliranju nadzornih tijela efikasnije utjecalo na brži ekonomski rast i razvoj. Iako u teoriji zvuči da je problem glede

funkcioniranja tržišta kapitala u BiH rješiv, suština je još zamršenija a temelji se na najjednostavnijem ekonomskom pravilu prema kojem je tržište u ravnoteži samo u slučaju kada je ponuda jednak potražnji. U BiH ponude za vrijednosnim papirima ne manjka dok je potražnja ipak nešto složenija. Privatizacija još neprivatiziranih poduzeća zauzima velik dio međijskog prostora čime se potiče građane na upis dionica u cijeloj zemlji. I doista ove godine na sve se strane brujalo o kupovini dionica domaćih poduzeća.

Euforija je odjeknula u javnost, no kada korist od svega kada u cijelu priču nije uključen velik kapital. Mogu zaključiti da ponuda i potražnja postoje, ali nisu u adekvatnom odnosu.

Svjedoci smo kako se u Republici Hrvatskoj velik broj ljudi zadužio kako bi ulagao u dionice THT-a, INE, PLIVE te drugih velikih kompanija očekujući prinose. Ali u Bosni i Hercegovini takve kompanije ne postoje i nerealno je očekivati veliku zaradu. Građani nemaju pretjeranog povjerenja u domaća poduzeća; veliki dio vlasnika dionica stečenih

poslovanje

Singapur na balkanski način?!

u procesu privatizacije čak prodaje svoje dionice kako bi se osigurali novac za svakodnevno preživljavanje; jer **u zemlji u kojoj prosječna plaća iznosi 530 KM i u kojoj je razina siromaštva na alarmantnoj razini, nema baš mesta za dodatnu štednju, a samim tim i ulaganje u vrijednosne papire.** Razlog skepticizmu je i iskustvo iz prošlosti gdje su mnogi građani BiH prevareni kao u slučaju Ljubljanske banke tako da već 15 godina nisu u mogućnosti povući svoju štednju, a pitanje je hoće li ikada moći. Ovime se oko cijele te priče stvara jedan začaran krug kojega je u našem slučaju vrlo teško rasplesti. Time se u pitanje do-

vodi opravdanost postojanja dviju burzi na ovako malom prostoru sa specifičnom mentalnim sklopolom ljudi i naravno ekonomskom situacijom koja niti najmanje nije na zavidnoj razini.

Govoreći o ovoj temi mogu zaključiti da je ipak prvi, ali ne i najvažniji kriterij od kojega će ovisiti sudjelovanje građana BiH na tržištu kapitala odvažnost. Jer kako kažu tko ne riskira taj ne profitira. U našem slučaju doista rizik je velik jer većina ne ulaže višak sredstava već mrvice odvojene iz svojih skromnih primanja. Kako bi netko dobio uvijek sa druge strane netko mora izgubiti. Nadajmo se da to nećemo biti baš mi.

Moderni ekonomisti Jack Welch, Phillip Kotler, Warren Edward Buffett

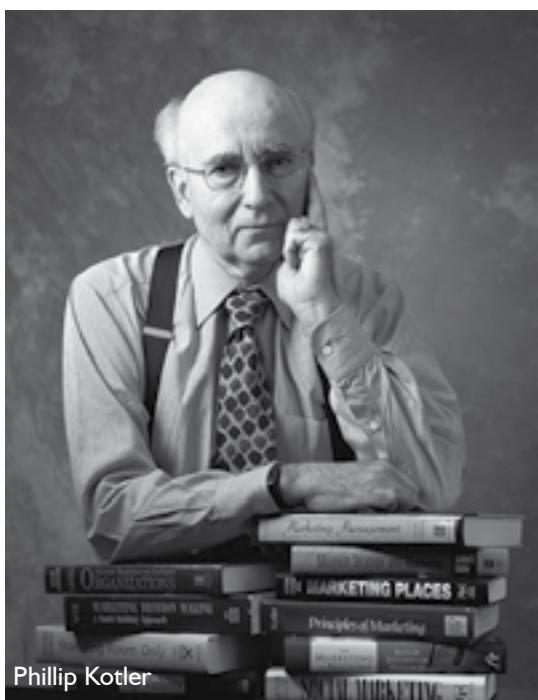
MATE HRKAĆ

Svi se pitamo kako postati uspješni, cjelovremeno se uzdizati, uspješno poslovati, te samim time tijekom karijere doći na visoravan. Ne na vrh, već visoravan. Neki naši pret hodnici su u tome uspjeli. Svijet ih smatra uspješnim osobama.

U ovom članku prvenstveno ekonomistima koji su svojim radom, upornošću postigli rezultate kakvi se rijetko postižu. Samim time te su osobe doobile epitet naj. Moderni ekonomisti? Tko su zapravo te osobe, po čemu su poznati, koji su njihovi životni ciljevi, koje su njihove tajne uspjeha? To su sve pitanja koja si postavljamo i pokušavamo samostalnim istraživanjem pronaći odgovore na ta pitanja. U ovom ćemo tekstu spomenuti neke moderne i nadasve uspješne ekonomiste koje i cijeli svijet smatra najboljima.

Da spomenemo i neka imena.

Phillip Kotler, najistaknutiji svjetski stručnjak u strategijskoj praksi marketinga.

Warren Edward Buffett koji je proglašen menadžerom dvadesetog stoljeća. Smatra se drugim najbogatijim čovjekom na svijetu iza Billa Gatesa. Također se svrstava među 100 najutjecajnijih ljudi na svijetu. Jack Welch, poslovni lider čije metode i poteze, koje je vukao kao prvi čovjek GE-a, već godinama s više ili manje uspjeha kopiraju poduzetnici i menadžeri širom svijeta. Jack Welch je nenadmašan motivator, ekonomski lider današnjice.

Naravno, postoji njih još, ali zbog prostora ne možemo obuhvatiti sve, pa smo izdvajili najistaknutije. Na ovim primjerima je najslikovitije učiti i spoznati njihove strategije i načine upravljanja tvrtkama, karijerom i sl. Pa, ipak su oni najcjenjeniji svjetski ekonomisti.

Phillip Kotler

Kotler je magistrirao u Chicagu, a titulu doktora je dobio na MIT-u. Kao ekonomist većinu svojih ranih intelektualnih radnji bazirao je na izgradnji modela funkcionalnosti marketinga. Kasnije je radio na razvoju novog koncepta za marketinšku teoriju i praksu. Phillip se smatra jednim od začetnika društvenog marketinga. Napisao je i najprodavaniju knjigu o menadžmentu – Marketing Management, i sada je izdano 12. izdanje. Također je i autor i koautor mnogih drugih poznatih naslova. Objavio je preko 100 članaka u vodećim časopisima kao što je Journal of Marketing, Harvard Business Review i dr. Dobitnik je i mnogih nagrada a jedna od njih je Marketing Educator of The Year koju mu je dodijelila akademija marketinških znanosti. Phillip Kotler je konzultant u nekim većim američkim i stranim kompanijama kao sto su IBM,

Warren Buffet

Michelin, General Electric, Bank of America, Motorola i dr.

Savjetnik je na području planiranja i organizacije marketinga te međunarodnog marketinga.

**Kada moja žena i ja umremo
sve čemo dati u dobrotvorne svrhe**
– Buffet

Warren Buffett diplomirao je na sveučilištu u Nebraska, a magistrirao na Sveučilištu Columbia.

U 26. je godini osnovao udruženje Buffett Associates, Ltd. 1962. god.kupili su dionice velike tvornice tekstila Berkshire. Ubrzo je Berkshire postao jedna od najvećih holding kompanija na svijetu.

U marketinškom se sustavu događa da se nagradi rad i trud i to vrlo dobro. Kao u poslu Mikea Tysona, ako si sposoban nokautirati tipa u 10 sekundi i zaradidi 10 mil \$, društvo će to puno platiti.

Ako si odličan profesor, to se neće платити ni blizu tako dobro.

Buffett kaže: „Da hoću, mogao bih unajmiti 10.000 ljudi da po cijeli dan samo crtaju moj portret do kraja mog života. I GNP bi rastao. Ali korist ne bi bila nikakva i sprječavao bi ovih 10.000 ljudi da rade nešto korisno. Mogao bih ali nije ured. Ništa materijalno me ne usrećuje. Dada moja žena i ja umremo sve čemo dati u dobrotvorne svrhe.“ Buffett smatra da će američki dolar izgubiti vrijednost gledajući dugoročno. Smatra da SAD povećava trgovачki deficit što je alarmantno i može dovesti do devalvacije dolara i imovine SAD. Rezultat svega toga je prodaja velikih dijelova vlasništva imovine SAD strancima.

Guru menadžmenta

Jack Welch je stekao magisterij i doktorat na sveučilištu Illinois. Najmlađi je predsjednik Uprave General Electrica, čovjek koji je vrijednost dionice tvrtke povećao tri tisuće posto, proveo 500 akvizicija i suvereno nosi titulu gurua menadžmenta. Na početku karijere glavnog izvršnog direktora Welch se vodio idejom da tvrtku pretvori u fleksibilnu organizaciju s dušom male tvrtke i prvu ili drugu tvrtku u svakoj industriji u kojoj posluje.

Za ostvarenje te vizije koristio se kontroverznim metodama, jer je menadžerima „prijetio“ da će ih, ne budu li dovoljno brzi, „sprašiti“. Welchov nezaustavljivi proboj na visoke položaje u General Electricu rezultat je njegova agresivnog marketinga kompanijskih proizvoda i usluga; tako je od potpredsjednika 1981. postao osmim, ali i najmlađim predsjednikom Uprave i glavnim izvršnim direktorom u povijesti GE-a. Jack je poznat po tome što svi znaju o tome što on misli jer on misli da je suludo govoriti jedno, a misliti drugo, bilo u životu bilo u biznisu. Kao veliki lider njegove najvažnije poslovne vrijednosti su te da svaka poslovna organizacija mora stavljati ljude na prvo mjesto. S druge strane, lider mora biti vizionar i nastojati biti prvi u svim segmentima biznisa. Biznis treba globalizirati! Vaše misli ne smiju znati za granice. Ugrabite svaku ideju jer ideje pokreću biznis! Poznata je njegova knjiga *Winning* u kojoj govori o nagrađivanju i otpuštanju najboljih i najlošijih menadžera u tvrtki. Svaka tvrtka u svojim redovima mora imati ljude koji su u stanju dijeliti ot-kaze. To nisu hladnokrvne ubojice, već naprosto menadžeri koji ponekad moraju donositi vrlo teške odluke. Menadžer tijekom godine ima priliku donositi ocjene o učinkovitosti i radu svakog podređenog kako bi ga znao uputiti u ono što radi pogrešno i kako to može popraviti. Ako zaposlenik i dalje ne zadovolji kriterije, bit će mu posve jasno da ga čeka košarica.

Dva su osnovna motiva na temelju kojih menadžer može podržati neki projekt. Prvo, projekt mora dobro „mirisati“. Drugo, treba odabrati osobu s dovoljno strasti, spremnu da projekt provede u djelo. Jednadžba je vrlo jednostavna – jedno bez drugoga znači propali slučaj. Projekt treba osjećati, vjerovati u njega i imati zaposlenika koji će ga s jednakom strašću biti sposoban realizirati.

Neuspjeh je ne pokušati!

Nadam se, cijenjene kolege čitatelji, da vas je ovaj članak potaknuo na razmišljanje o raznim tehnikama i strategijama u ekonomiji. Kako se može uspjeti u karijeri. Kako kaže poslovica - neuspjeh je ne pokušati, jer za uspjeh su važne male pobjede i nikad se ne radi o samo jednoj stvari. Nemojte se zakočiti razmišljajući o tome što bi bilo kad bi bilo jer uspjeh je formula, a ne fantazija. Vjerujte u sebe jer ako vi ne vjerujete neće ni drugi, kreativnost dolazi iznutra. Iskoristite svoj osjećaj zanimanja jer za buduće uspješne ekonomiste dosada je neprijatelj.

Jack Welch

Izravne inozemne investicije – FDI (Foreign Direct Investment) s osvrtom na BiH

DANIJELA ZLOMISLIĆ

Što su izravne inozemne investicije?

Prema definiciji:

„Izravne inozemne investicije predstavljaju međunarodno kretanje dugoročnog kapitala, podložnog uvjetima kontrole zemlje koja investira svoj kapital i ograničenjima zemlje u koju se investira.“

Osnovne oblike međunarodnog kretanja dugoročnog kapitala čine zajmovi u najširem smislu riječi, te direktne i portfolio inozemne investicije.

Izravne inozemne investicije možemo podijeliti u dvije osnovne skupine:

- „greenfield investicije“ – koje stvaraju novu proizvodnu imovinu, nova poduzeća, postrojenja...
- „brownfield investicije“ – koje predstavljaju kupnju postojećih poduzeća i postrojenja, odnosno preuzimanje kontrole u njima kako bi se njima bolje upravljalo od prethodnih vlasnika.

Bosna i Hercegovina spada u skupinu zemalja kojima bi izravne inozemne investicije pomogle za rasterećenje lošeg gospodarskog sustava. Nažalost, nestabilno tržište, nerazvijena finansijska struktura, itd., razlozi su koji nas stavljuju u nepovoljan položaj na konkureniju za FDI. Ali, ipak postoji mogućnost da se to promijeni.

Osnovni motivi zemalja koje primaju izravne inozemne investicije su uvoz potrebnog znanja, kapitala i suvremene tehnologije, dok su motivi u zemlji izvoznici pored profita još i potreba osvajanja novih i zadržavanja postojećih tržišta, te potreba uspostavljanja dugoročne međunarodne gospodarske suradnje.

FDI u BiH?

Bosna i Hercegovina svakako spada u skupinu zemalja kojima bi investicije ovog oblika pomogle u rasterećenju već lošeg stanja gospodarstva. BiH se suočava s brojnim poteškoćama, od kojih je glavna nedostatak intelektualnog kapitala (Intellectual Capital) i nepostojanje jedinstvenog tržišta. Taj nedostatak znanja bi se

mogao nadoknaditi izravnim inozemnim investicijama. Naime, inozemni investitori sa sobom donose poslovna znanja i pridonose povećanju konkurentnosti, što onda pridonosi efikasnijem poslovanju domaćih poduzeća i bržem restrukturiranju gospodarstva.

Investitori prije ulaganja svog kapitala u neku zemlju ponajprije vrše brojne analize na temelju kojih donose ocjenu koliko je ta zemlja atraktivna za njihova ulaganja. Što je rejtинг neke zemlje bliži jedinici, to je ona atraktivnija stranim investitorima.

Podaci o rejtingu zemalja u tranziciji iz 2003. godine pokazuju da se BiH s rejtингom 0,2 nalazi na samom dnu ljestvice iza Hrvatske, Albanije, Srbije i drugih zemalja u tranziciji, što potvrđuje njen ne povoljan položaj u odnosu na konkurenčiju za FDI. Razlozi ovako loše rangiranih BiH su brojni, između ostalog malo i nestabilno tržište, nerazvijena finansijska infrastruktura, a osobito nerazvijeno tržište kapitala i nebanskarskih finansijskih institucija. Ako se tome pridoda politička struktura BiH s tri razine vlasti, spora

privatizacija poduzeća u državnom vlasništvu, slab pravosudni sustav podložan mitu i korupciji, mnogim investitorima BiH izgleda kao vrlo neefikasna, komplikirana, skupa i neprivlačna zemlja.

Što nam je činiti kako bismo promijenili ovaku situaciju i zainteresirali strane investitore?

BiH je već počela djelovati u pravcu poboljšanja svoje atraktivnosti stranim investitorima kroz uvođenje brojnih poticajnih mjeri (finansijskih i poreznih – PDV), a u prilog tome ide i postojanje jamstvenih fondova (MIGA) za osiguranje od političkih i drugih rizika.

Ono što nam je prednost na ovom području u odnosu na konkurenčiju, jest činjenica da je valuta BiH najstabilnija u regiji.

Međutim, ono na čemu bismo definitivno još trebali poraditi jest osiguranje ekonomске i političke stabilnosti, te socijalni mir. Nužno je uspostaviti jedinstven

ekonomski sustav s jedinstvenim tržištem, unaprijediti poslovno okruženje, osigurati zaštitu ljudskih i korporativnih prava, te uspostaviti što veću regionalnu suradnju.

Vrlo važnu ulogu u privlačenju stranih investicija ima i Agencija za promociju stranih ulaganja – FIPA, putem koje se BiH potencijalnim investitorima predstavlja kao zemlja s prirodnim bogatstvima i industrijskim potencijalima (metalurgija, rudarstvo, šumarstvo, prehrambena industrija i turizam).

Prema nekim neslužbenim podatcima, trenutno najveći priljev stranih ulaganja u BiH zabilježen je na području finansijskog posredovanja i u prerađivačkoj industriji i trgovini.

Podatci koje je nedavno objavila Centralna banka BiH pokazali su da najveći iznos stranih ulaganja dolazi iz Austrije, dok se među ostalim investitorima odmah poslije Austrije nalaze Slovenija i Hrvatska.

Na kraju ovog kratkog upoznavanja s pojmom izravnih inozemnih investicija, te njihovom ulogom u našoj zemlji, treba svakako naglasiti da će izravna inozemna ulaganja imati pozitivne učinke na gospodarstvo BiH, kao i svake druge zemlje u tranziciji, ukoliko vlada i domaća poduzeća optimalno iskoriste pogodnosti izravnih inozemnih investicija.

Žene preuzimaju ekonomiju?

ANA PERIĆ

Nakon što sam Google upitala nešto o najbogatijim ženama, njegov odgovor je stalno ponavljao zvučna imena iz showbussinea poput Oprah Winfrey, J. K. Rowling, Madonne i slično. Nakon što sam proširila upit na najbogatije žene i ekonomiju načitala sam se o Ruskinjama i Azijkama. **Ovdje svakako moram spomenuti Aziju koja sa svojih dvadeset i šest godina već procjenjuje svoju imovinu na dvadeset i šest milijuna dolara koje je stekla kroz rad sa nekretninama.** Nenaslijedenih.

Pored Ruskinja i Azijki tu se provuče koja Slovenka i Njemica. Moram priznati da sam se ovdje informirala o mnogim ženskim zadržavajućim uspješnim karijerama. Ovdje govorim o karijerama u domeni ekonomije i ekonomskih nauka. Provuće se tu i koji članak o uspješnim managericama, brokericama ili sasvim jednostavnim ženama koje su imale ideju. Tako danas u Hrvatskoj živi i radi gospođa koja je došla na ideju proizvoditi kolač paprenjak, tradicionalni hrvatski kolač koji se veže za božićne blagdane. Ideju je realizirala uz minimalan početni kapital, proizvod je licencirala i danas više nego pristojno zarađuje. A sve je počelo prijećanjem dana iz djetinjstva kada joj je baka spremala taj jednostavni kolač stare recepture, čija izrada zahtjeva minimalno vrijeme i osnovne kućne namirnice.

Još jedna zadržavajuća karijera dolazi iz Hrvatske. Ova priča pobija sve one zlobne teorije koje govore kako pamet i ljepota ne idu zajedno. Ovaj put se radi o Miss Adriatic Europe 2004., odnosno o gospođici koja danas ima dvadeset

Imam osjećaj da stalno negdje čujem riječi poput predsjednik, direktor, vlasnik ovaj, urednik onaj..., pa sam se zapitala – a što je s predsjednicama, direktoricama, vlasnicama i urednicama? Jesmo li i mi žene ostavile svoj trag u ekonomiji vrijedan spomena?

i pet godina, magisterij iz područja finančija, vrhunsku plaću kao brokerica i finansijska savjetnica u Morgan Stanley banci, klijente koji nose imena poput Exxon, Shell, Chevron i zadaću da u sljedeće dvije godine inkasira 15 milijuna dolara novih investicija. Ponavljam, dvadeset i pet godina joj je tek.

Čitajući sve ove divljenja vrijedne priče, moje zadovoljstvo, kao jedne žene, je naravno raslo, pa sam se čak usudila onaj upit o najbogatijim ženama i ekonomiji proširiti s epitetom Bosna i Hercegovina. Ovdje je već moje maloprije spomenuto zadovoljstvo lagano iščezavalo. Koliko god moja dobra volja postojala, ja nisam uspjela pronaći neku priču, neku karijeru koju je ostvarila neka žena, a da bi je bilo zanimljivo podijeliti s vama, dragim čitateljima. Nažalost.

Uspješne poslovne žene u Bosni i Hercegovini naravno postoje, to

nipošto ne dovodim u pitanje, no ne ni približno u domenama od 15, a kamoli 26 milijuna dolara.

No, ja u ovom podatku nisam našla mesta pesimizmu, nego motiv za sve sposobne žene da ovo stanje promjene i okrenu u svoju korist. Daleko od toga da govorim o stvaranju novog vala feminizma i sl., ali malo kreativnosti s naše strane i novih ideja, poput one prethodno spomenute s paprenjakom ne bi bile na odmet, a ukoliko se upakiraju u poslovni pothvat, uz malo muške hrabrosti moglo bi se polako i približavati gore navedenim brojkama. No, dok podatci ne budu govorili u korist svih uspješnih poslovnih žena, dok još uvijek budemo slušali o predsjednicima, direktorima, vlasnicima... mi se žene možemo uvjek držati one izjave koja kaže da iza svakog uspješnog muškarca stoji još uspješnija žena.

Sajam zapošljavanja za mlađe u Mostaru

MARINA ZOVKO

„Kako se prijaviti za posao?“, „Kako napisati biografiju?“, „Kako se pripremiti za intervju?“ – neka su od pitanja na koja ste mogli dobiti odgovore kroz radionice organizirane u sklopu prvog Sajma zapošljavanja za mlađe. Sajam zapošljavanja održan je 5. listopada 2007. u zgradici Vlade FBiH u Mostaru. Organizatori ove manifestacije su bili OSCE Mostar, Biznis centar servis Mostar i Županijski zavod za zapošljavanje. Ovo je prvi događaj ove vrste koji je obuhvatio sve općine iz županije, i Grad Mostar.

Svrha ovog Sajma je **povećati broj mlađih ljudi koji će stupiti u izravnu vezu s poslodavcima i dobiti posao**. Ovim putem mlađi ljudi se potiču zapošliti se ili započeti novi biznis, i imaju aktivniju ulogu na domaćem tržištu rada i gospodarstvu. Sajam je kao neka vrsta odgovora na trenutno stanje mlađih i zaposlenosti, i uopće njihovu ulogu u gospodarstvu BiH; te vrsta motivatora za

poboljšanje tog stanja.

Znamo da je stanje u gospodarstvu veliki problem za mlađe u Bosni i Hercegovini, i jedan od glavnih razloga zbog kojeg veliki broj njih želi napustiti zemlju. Velika stopa nezaposlenosti i činjenica da veliki postotak pučanstva živi tek malo iznad granice siromaštva pokazatelji su lošeg stanja u kojem se nalazi gospodarstvo u Bosni i Hercegovini. Također, prijeratni gospodarski kapaciteti nisu oživljeni. Osim toga, velika i birokracijska javna uprava, koja ne pomaže dobrom poslovnom okruženju je prepreka postizanju održive stope porasta zaposlenosti. **Spor gospodarski razvoj ima veliki utjecaj na razvoj poslijeratne generacije mlađih.**

Ovakvi sajmovi omogućavaju dobitjanje podataka o novim radnim mjestima koja nude službe za zapošljavanje ili izravno poslodavci i savjete u vezi sa prijavljivanjem na posao – pisanje životopi-

sa, aktivna potraga za poslom, ponašanje tijekom razgovora za posao itd.

Sajmovi zapošljavanja su organizirani kao partnerske inicijative između nevladinih udruga za mlađe, regionalnih razvojnih agencija, mikrokreditnih institucija, općinskih vlasti i službi za zapošljavanje.

Tijekom 2005. godine, dva pilot Sajma zapošljavanja na Palama i u Bijeljini su organizirana kako bi se ispitao pristup koji je uzet prema pružanju potpore zapošljavanju mlađih. Izravan rezultat ovih događaja bio je da je 100 mlađih ljudi dobilo posao do kraja 2005. godine. U 2006. godini je organizirano sedam sajmova zapošljavanja mlađih. Uspjelo se zaposliti 56 mlađih ljudi. Na Sajmu u Mostaru se predstavilo 36 izlagачa, koji su ponudili preko 70 radnih mjesta. Velik broj tvrtki sudionica Sajma nije toliko poznat na našem području, jer su iz šire okolice, od zapadne Hercegovine do srednje Bosne, dok je manji broj sudionika bio iz Mostara. No, neke su od njih bili već dobro poznati brandovi u BiH. Posjetitelji sajma su predali 258 prijava za posao. A, što će od ovoga biti realizirano preostaje nam vidjeti...

Vjerujem da će ovakve akcije pomoci nama mlađima da se pronađemo kao budući zaposlenici, te razumno razlučimo o našem potencijalnom radnom mjestu. Jer, i sami smo svjedoci na kakve sve probleme nailaze neupućeni zaposlenici, od nepoznavanja vrste posla koju treba obavljati do maltretiranja od strane poslodavca i slično. Radionice na ovom sajmu su bile dosta slikovite i pristupačne, i što je najvažnije besplatne su. A za nove pojedince na tržištu rada daju veliki broj informacija. Od onih kako se pripremiti za intervju, pitanja koja će vam biti postavljena, ona koja treba izbjegavati, i sl. Trebate se dobro pripremiti za intervju na koji idete. Ne pripremiti se dobro, isto je što i pripremiti se da nećete proći intervju. Neka od tipičnih pitanja koja će vam postaviti poslodavci su vezana za procjenu vaše osobnosti, vještine komunikacije, vodstva, utjecaja na druge ljudi, rad u skupini, obrazovanje i sl. Zato, pripremite se istaknuti sve svoje potencijale, ne govorite o onome što ne znate i ne možete, uz malo sreće (negdje i poznanstava), i postajete novi zaposlenik.

Nastavak radova na kampusu **Sveučilišta u Mostaru**

Kamioni, bageri, dizalice neprestano bruje u našem kampusu. Započeti radovi se dovršavaju, a novi odmah započinju. Negdje u daljini polako naziremo prave obrise malog, ali modernog regionalnog sveučilišta, koje će u potpunosti odgovoriti svim postavljenim zahtjevima globalizirajuće Bolonje. Ali, gospodo profesori, dekani i prodekan, rektore i prorektori, nemojte tu stati. Što nam vrijedi Sveučilište ako još više ne ulažemo u nove kadrove. Ovaj put poručujemo: Ulažite i u razvoj novih kadrova, mladih i ambicioznih ljudi koji će sutra braniti ovo, što vi danas gradite. Jer kome onda trebaju zgrade ako u njima nema ljudi.

UREDNIŠTVO LISTA SEF

U prošlom broju upoznali smo vas s planovima izgradnje objekata na Sveučilištu. Tim člankom željeli smo iskazati da je list SEF glasilo studenata Ekonomskog fakulteta, ali i svih studenata na Sveučilištu, i tim putem izražavamo mišljenje u vezi započetih radova. U samom početku izjasnili smo se da nećemo dopustiti bilo kakve malverzacije, te da ćemo i ubuduće budno pratiti promjene vezane za realizaciju investicije Vlade RH. U ovom članku vam donosimo izvešće o realiziranim projektima te planovima za naredno razdoblje.

Tom smo prigodom razgovarali s dekanom Građevinskog fakulteta, prof. dr. sc. Ivom Čolakom, dipl. ing., koji nas je uputio u trenutno stanje vezano za izgradnju kampusa.

Amfiteatar Medicinskog fakulteta

Učionice PMF-a na Heliodromu

■ SEF: Kako izgleda prva faza izgradnje?

I.Č.: Novi objekti koji se planiraju izgraditi u ovoj prvoj fazi gradnje kampusa Sveučilišta (čija je vrijednost 183.700.000,00 KM) do kraja 2008. godine su:

- Građevinski fakultet (unutar kampusa),
- Filozofski fakultet (unutar kampusa),
- Visoka zdravstvena škola (na Bijelom Brijegu do Medicinskog fakulteta).

Gradnja preostalih novih objekata (Nacionalna i sveučilišna knjižnica, novi paviljon Studentskog doma, objekt Rektorata i zajedničkih službi, instituti za društvena i tehnička istraživanja...) planirani su u drugoj fazi koja bi trebala trajati od 2009. do 2011. godine.

Objekti na Heliodromu su planirani za adaptaciju, ali ne u okviru ovoga projekta Vlade RH. Dio Heliodroma dobio se na

korištenje, ali još nije u vlasništvu Sveučilišta, tako da se za novu gradnju na tom prostoru ne može dobiti građevinska dozvola. Što se tiče sadašnjeg kampusa Sveučilišta, gdje se odvija gradnja, on je u potpunosti u vlasništvu Sveučilišta.

■ SEF: Koji su objekti trenutno u izgradnji?

I.Č.: Neki dan je završen i otvoren Medicinski fakultet, završena je Audiovizualna dvorana (amfiteatar), pri završetku su radovi na adaptaciji i opremanju Ekonomskog fakulteta, trenutačno se završava dogradnja Fakulteta prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti, kao i dogradnja i adaptacija Akademije likovnih umjetnosti na Širokom Brijegu. Počela je dogradnja Agronomskog fakulteta, gradi se Građevinski fakultet, a u začetku su pripremni radovi i iskopi za Filozofski fakultet. Također su u zamahu i radovi na dogradnji i adaptaciji Fakulteta strojarstva i računarstva zajedno s Institutom za strojarstvo.

■ SEF: Podupirete li u potpunosti izgradnju ovih objekata?

I.Č.: U potpunosti postoji potpora gradnje i opremanja objekata Sveučilišta, jer je to temelj za stvaranje uvjeta za rad

Laboratorij Medicinskog fakulteta

Nova zgrada Medicinskog fakulteta

PMF - Heliodromu

usklađenih s evropskim normama i standardima. Uz daljnje kadrovsko jačanje fakulteta, ovo su neophodni zahvati za opstanak i razvitak Sveučilišta. Nema logike ulaganje u kadrove, ako ti znanstvenici sutra ovdje nemaju uvjete za rad i napredovanje, ako nemaju odgovarajuću tehničku, laboratorijsku i softversku opremu za rad. Posebice jer neki fakulteti nemaju ni minimalne prostorne uvjete za održavanje nastavnog procesa. Ova dva procesa, kadrovsko i prostorno-tehničko jačanje, moraju se kontinuirano preplitati u godinama koje slijede.

■ **SEF: Odvija li se izgradnja po planu?**

I.Č.: Izgradnja i opremanje se do sada odvijaju u potpunosti

Unutarnji bazen

Početak radova na Filozofskom fakultetu

po predviđenom dinamičkom planu, čak se dinamika gradnje pojedinih objekata odvija ispred usvojenog plana.

■ SEF: Jeste li Vi zadovoljni dosadašnjom realizacijom?

I.Č.: U potpunosti sam zadovoljan dosadašnjom realizacijom projekta.

■ SEF: Kakvi su planovi u narednih godinu dana?

I.Č.: Pored završetka svih prethodno naznačenih objekata, u sljedećih godinu dana planira se adaptacija i uređenje postojećih paviljona Studentskog doma, adaptacija Pravnog fakulteta, adaptacija i uređenje sadašnje zgrade Rektorata i Kluba sveuči-

lišnih djelatnika, kao i gradnja nove zgrade Visoke zdravstvene škole.

■ SEF: Kada će studenti početi koristiti objekte koji su sada u izgradnji?

I.Č.: Objekte koje sam naveo da su završeni (Medicinski fakultet, Audiovizualna dvorana...) studenti su već počeli koristiti, a također će sa završetkom svakog pojedinog objekta istovremeno započeti i korištenje tog objekta.

Uredništvo SEF-a je imalo priliku posjetiti izgrađene objekte: Medicinski fakultet, Građevinski fakultet, objekte na Heliodromu, koje možete vidjeti na slikama.

Osvrt na prošlost i jubilej

3 urednika

22 članova uredništva

78 suradnika

16 intervjuja

10 anketa

310 članaka

10 brojeva lista SEF

ANA PERIĆ

Dragi naši čitatelji, nalazimo se na mjestu gdje je došlo vrijeme stati i osvrnuti se par godina unatrag. Znate i sami koliko je teško osvrnuti se u prošlost, zbrojiti učinjeno i donijeti sud o tome jesli li ostavio ikakav trag u tom prošlom vremenu. Bojiš se da ćeš se razočarati, da nećeš naći ni najmanji djelić sebe kroz te prošle godine, a poslije razočaranja teško je nastaviti dalje.

Kako je sve počelo...

Sef je ugledao svjetlo dana 2002. godine. Ta godina ni po čemu nije poznata, niti za naše studente drukčija od bilo koje prethodne. Studenti su u listopadu te godine jednako punili naše dvorane, slavnu „stojedanaesku“ i „dvjestočetrnaesku“, tražila se stolica više, dok već u prosincu te iste dvorane su brojem ljudi prije ličile na kakav omanji srednjoškolski razred nego na jednu cijelu generaciju studenata. Razlog toj pojavi – studenti su dobili informaciju od svojih starijih kolega koja predavanja su zanimljiva, a koja ne.

E pa baš u tom razdoblju, kada se pojavio višak slobodnog vremena, upravo zbog ovih nezanimljivih predavanja i ponekad žrtvovane kave, mala skupina studenata je pokušala ono što par generacija prije njih nije uspjelo – izdati prvi studentski list na Ekonomskom fakultetu.

I uspjelo im je. Ustrajali su. Poteškoća je bilo napretok. Počevši od nedostatka finansijskih sredstava pa do ograničene, ali zbilja ograničene tehnologije. Nije ih zaustavila ni činjenica što nemaju nikakve temelje na kojima bi mogli graditi nešto za što se isplati potruditi, ni činjenica da nisu imali iskustva u novinarstvu. U to vrijeme, pa čak i danas, veliki problem je bila i uspavana studentska masa koja je bila potpuno indiferentna prema svim događanjima. Ali ipak, imali su volju i motiv postaviti taj kamen temeljac nama, budućim generacijama.

I uspjelo im je. Prvi list studenata Ekonomskog fakulteta je u digitalnom obliku pohranjen na nekim desetak disketa (da, diskete, sjećate se njih?) i otisao put tikare.

Kakav je osjećaj držati u ruci novine za

koje znaš da si ih pokrenuo? To ćeete morati pitati naše veterane na čelu s prvim glavnim i odgovornim urednikom Nikolom Papcom.

Uspostavljanje regionalne suradnje sa srodnim listovima

Nakon prvog broja i njegove prezentacije, nakon što je dokazano da se snagom volje mogu srušiti nebrojene barijere, potpora od strane sponzora, profesora i ostalih partnera je rasla. Tako su Sefovci s vremenom osim sposobne i motivirane radne snage dobili i kvalitetnu opremu i adekvatne prostorije za rad. To je naravno pridonijelo i kvaliteti samog lista. Broj stranica se povećavao, papir je sve kvalitetniji, ubacuju se i stranice u boji...

Zato se nemojte čuditi ako ubrzo budete čitali isti ovaj list u punom koloru. Kako je finansijska potpora bila sve jača, pružila se prilika da se osim lista poboljša i uredništvo novim iskustvima i poznanstvima s uredništvima iz: Osijeka – list studenata ekonomskog fakulteta InfoEfo; Zagreba – studentski poslovni list Manager; list Zavičajnog kluba hercegovačkih studenata iz Zagreba Moj kamen; Rijeke, studentski portal www.tnrb.net... I danas s navedenim listovima postoji visoka i kvalitetna suradnja.

26. listopada 2004. godine je potpisani Memorandum o međunarodnoj suradnji između Studentskog lista InfoEfo Ekonomskog fakulteta u Osijeku i našeg lista SEF. Primarna ideja Memoranduma je bila povezati studente dvaju fakulteta i potaknuti ih u početku na razmjenu

informacija i iskustava. Suradnja između ova dva lista je uvelike uspjela i traje već tri godine s kontinuiranim kontaktima i razmjenom informacija između potpisnika Memoranduma. Neka tako bude i u budućnosti.

Nakon četiri broja breme odgovornosti glavnog urednika preuzeo je Bojan Čerkuč. List je i pod njegovim vodstvom svakim brojem dobivao na kvaliteti samom izvedbom i koncepcijom lista kao i kvalitetom članaka. Svaki broj je sa sobom nosio neka nova imena kao suradnike, a poslje i kao dijelove uredništva.

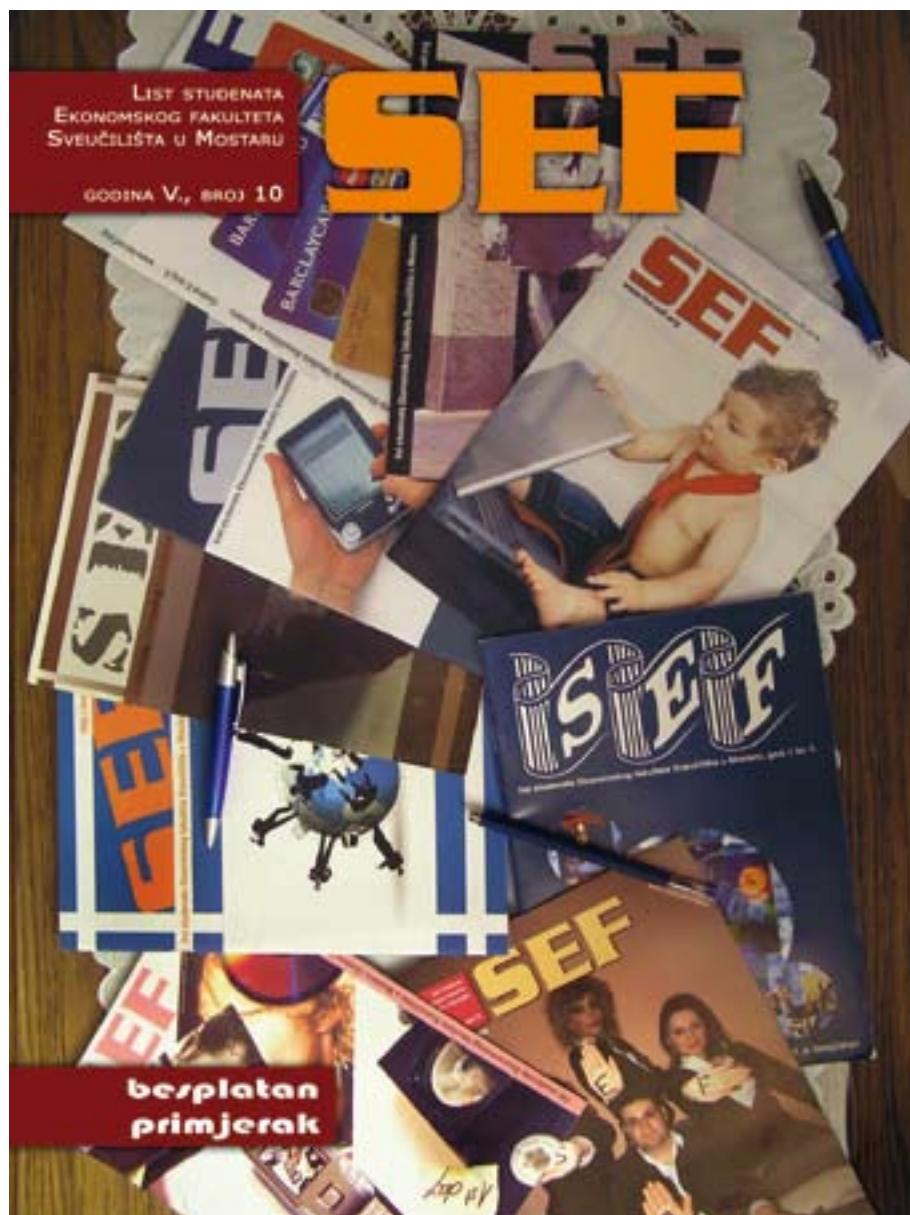
A zadnja tri broja kao i ovaj kojeg sada držite u ruci izdana su pod vodstvom mog glavnog urednika, Ivice Skendera. On je održao tradiciju od jednog broja po semestru, te smo istodobno nastavili razvijati suradnju s drugim listovima iz regije, i razvijali kvalitetu članka na još jednu višu i stručniju razinu. Koliko smo uspjeli u svojoj namjeri, ostaje na vama da to procijenite kroz naše članke

I evo nas sada. Jubilarni deseti broj držite u svojim rukama

Sva trojica glavnih urednika, svih 47 članova uredništva, te 78 suradnika su u ovih deset brojeva utkali puno svog vremena, puno nade, puno truda, pokoju neprosapanu noć prije prezentacije misleći se hoće li tiskanje biti gotovo na vrijeme, hoće li sav materijal stati na unaprijed određeni broj stranica, uživali smo u poхvalama, ali i trpili i podnosili kritike. Sve to s namjerom da vama, dragim kolegama studentima, dragim čitateljima, prijateljima lista SEF približimo ekonomski kao i studentski svijet iz naše perspektive.

Na početku članka sam pričala o ostavljanju traga u prošlosti. SEF je ostavio taj trag. Jer svaki put kada netko od vas uzme ovaj ili neki stariji list studenata Ekonomskog fakulteta i dok lista stranicu po stranicu, ponovno oživi misli koje je u određenom trenutku u prošlosti jedan, sasvim običan student htio podijeliti sa vama.

Hvala vam što nas čitate, priljučite se, postanite dio SEF-ove ekipe i pozdrav do sljedećeg jubileja.

Novi proizvodni pogon u Hercegovini

JAKOV MARIJANOVIĆ
I MARINA ZOVKO

Da, imamo novi proizvodni pogon u regiji. Hercegovačko pivo novi je proizvod na tržištu Hercegovine. Tvrta HEPPRO Hercegovačka pivovara smještena je u Mostaru na Bišće Polju. Proizvode pjenušavo, osvježavajuće pivo s 5% alkohola. To je prvo pivo u ovom dijelu Europe u čijoj se proizvodnji koriste ječmena sladovina, te se ne dodaju neslađene žitarice što je karakteristično za druga svjetska piva, te ga na osnovu toga zovu „duša piva“.

Hercegovačka pivovara

Sam proizvodni pogon ima vrijednost od 10 milijuna KM. Izgrađen je i organiziran po uzoru na regionalne njemačke pivovare. Realizacija projekta Hercegovačka pivovara traje nešto više od dvije godine, od 2005. U tom razdoblju izvršena su značajna ulaganja u objekte, postrojenja i edukaciju zaposlenih kako bi u konačnici Hercegovina dobila pivo vrhunske kakvoće. U cijelom procesu osnivanja samog postrojenja ključnu su ulogu imali

ljudi, vlasnici i djelatnici Hercegovačke pivovare koji su vođeni ogromnim entuzijazmom, unatoč mnogim skepticima, uspjeli proizvesti prvo sladno pivo u ovom dijelu Europe.

Proces proizvodnje

Godišnji kapacitet proizvodnje Hercegovačke pivovare je 50.000 hektolitara. Proces proizvodnje piva zasnovan je na najsvremenijoj tehnologiji koja se koristi u pivskoj industriji, što podrazumijeva visok stupanj automatizacije i kontrole, od varionice, preko fermentacije, filtracije do punionice. Sva oprema i strojevi uvezeni su iz Njemačke i Italije, a cijeli proces proizvodnje piva vođen je rukom stručnih djelatnika s iskustvom u pivskoj industriji. Što se tiče same potrošnje piva, na području regije kreće se oko 80 L po glavi stanovnika, s daljnjom tendencijom porasta. Zbog velike konkurenциje na tržištu, a samim time i prezasićenosti nekvalitetnim pivom Hercegovačko pivo nudi visoku kvalitetu rađenu po originalnoj njemačkoj recepturi.

Planovi za budućnost

Planovi u budućnosti su im zauzimanje vodeće pozicije na tržištu Hercegovine, a u narednom razdoblju isporuka značajnih količina piva i na susjedna nam tržišta Hrvatske i Srbije, što igra pozitivnu ulogu na stopu izvoza naše regije. Ono što je zanimljivo jest da u budućnosti planiraju proširiti assortiman proizvoda tako da će proizvoditi vodu, razne sokove i sl. Za proizvodnju zasad jedinoga proizvoda koristi se najkvalitetniji ječmeni slad i hmelj iz uvoza. U svakom pивu voda čini najveći sastojak i kao takva presudna je za kvalitetu piva. Voda koja se koristi za proizvodnju Hercegovačkog piva crpi se iz vlastitih vodocrpilišta s dubine od cca 130 m, i prema riječima mjerodavnih institucija riječ je o vodi iznimne kvalitete. Na Hercegovačko tržište pivovara je izšla u listopadu 2007. god. u sljedećim oblicima ambalaže: staklena boca 0,5 L u gajbama po 20 kom, staklena boca 0,33 L pakiranje po 20 kom, bačva 30 L. Možemo naglasiti kako je na ovogodišnjem Mostarskom sajmu zabilježen nastup pivovare, te je dobitnica Kristalne kugle, odnosno nagrade za najposjećeniji stand. Hercegovačko pivo možete pronaći i dobiti u gotovo svim ugostiteljskim objektima i bolje opskrbljenim prodavaonicama. I na kraju, poštovani čitatelji, ako ništa, probajte domaće pivo jer kako se kaže „domaće je domaće“, a i sami se uvjerite u njihov moto „A LJUDI JE DOBRO“!

R:DV®

www.rdv.ba

Odlikaši, sine moj...
bljesak.info
www.bljesak.info

...odlikaši

Na razgovoru sa **SEFOVCIMA**

IVICA SKENDER

Prošlim člankom napravili smo uvod za ovaj razgovor s četvoricom bivših članova Uredništva, a dvojica od njih bili su urednici. Nažalost, ove naše stranice su premale da bismo prenijeli mišljenje svih članova i sudionika koji su sudjelovali u kreiranju prijašnjih SEF-ova. Svakako, oni nisu manje važni i vrijedni i ovim putem želimo im reći jedno veliko hvala za sve što su učinili i doprinijeli za list SEF. U nastavku pročitajte kako je nastao SEF, kakve je reakcije izazvao, od kuda naziv SEF itd. Krenimo redom.

Nikola Papac, prvi urednik lista SEF:

■ **SEF: Kako ste došli na ideju pokrenuti jedan list? Kako je to bilo realno u to vrijeme, što vas je potaknulo? Jeste li imali kakvih iskustava ranije?**

N.P.: U to vrijeme nije bilo studentskih projekata na našem fakultetu, moja generacija bila je u to doba druga godina studija, vidjeli smo da imamo viška vremena i da nam studentski život ostaje prazan za nenastavne aktivnosti. S druge strane trebali smo i nešto što bi nas otvorilo prema vani da vidimo koliko vrijedimo, da se usporedimo sa našim kolegama iz susjedstva i dalje. Razmišljali smo kako nam ostaje previše vremena i energije koja je neiskorištena nakon nastave, a studentski život se samo svodio na predavanja, učenja i zabavu. Tražeći projekt koji bi bio zanimljiv i moguć za realizaciju, pokretanje lista nam se učinilo kao pravo rješenje. Tada smo u Hrvatskoj za primjer imali list Manager, a u BiH nije bilo sličnih listova i inicijativa, čak u to doba ni na Sveučilištu nije postojala konstantna aktivnost studenata u sličnim projektima. Tadašnji Studentski Zbor Ekonomskega fakulteta je ovu ideju objeručke prihvatio i podigao je na višu razinu, što je posebno doprinijelo uspjehu prvog broja, ali i cijelog projekta.

■ **SEF: Tko je dao naziv list SEF?**

N.P.: Naziv lista smo dugo dogovarali. Tražili smo neki naziv koji bi zadovoljio sve i bio prepoznatljiv i upečatljiv. Bilo je raznih prijedloga, raznih mišljenja, pa smo na koncu odlučili glasovati i da onaj koji bude imao većinu glasova uzmemu. Bio je to zapravo učinkoviti *brainstorming* na djelu, kojeg nismo tada bili svjesni, a o kojem smo kasnije dosta naučili u teoriji. Danas

Nikola Papac

to izgleda malo smiješno i rado o tome pričamo. Moram priznati da se ni ja u početku nisam slagao sa nazivom i da sam bio protiv. Međutim SEF je kasnije postao prepoznatljiv a i osobno sam promijenio mišljenje. Zapravo sada smatram da je ta prepoznatljivost i specifičnost imena pun pogodak.

■ **SEF: Što vas je najviše motiviralo pri pokretanju ovoga lista? Jeste li ostvarili očekivanja koja ste postavili u početku?**

N.P.: U početku smo željeli da ovaj projekt bude nešto po čemu će se prepoznavati naši studenti i naš fakultet. S druge strane željeli smo se otvoriti prema svojim kolegama iz susjedstva, pokušati napraviti usporedbu s njima i na koncu napraviti nešto po čemu ćemo barem skromno ostati upamćeni. Jako sam zadovoljan s onim što smo u to vrijeme postigli, naravno da se uvijek može bolje i više, a također sam zadovoljan činjenicom da SEF traje i da će još trajati. Ono što smatram najvažnijim je to što smo potvrdili da se poštenim i odgovornim radom, mogu postići rezultati i uspjeh.

■ SEF: U vrlo kratkom razdoblju ostvarili ste suradnju i kontakte s drugim listovima u regiji. Što nam možete reći o tome?

N.P.: Ostvarili smo suradnju s više listova i studentskih udruga, kao što su list Zavičajnog kluba hercegovačkih studenata Moj kamen, zatim s listom Menadžer s Ekonomskog fakulteta u Zagrebu i listom InfoEfo s Ekonomskog fakulteta u Osijeku, te udrugom AIESEC. U ovome nam je puno pomogao uz našu inicijativu i Studentski Zbor. Ovdje posebno moram istaći i upravu, dekane i prodekanu našeg ekonomskog fakulteta, koja je uvijek u tim prvim koracima bila uz nas i pomagala na sve načine i na svim područjima. Mi smo tada potpisali i memorandum o suradnji s uredništvom studentskog lista InfoEfo. Ta suradnja je

Bojan Čerkuc

jako dobro funkcionalna, proširila se na razinu ostalih studentskih udruga. Što se tiče BiH, ni na jednom ekonomskom fakultetu nije postojao ni jedan sličan projekt, ali postojali su kontakti i interesi nekih za našom pomoći. Postojala je čak i ideja, koju smo i mi djelomično potencirali da se na državnoj razini napravi jedan ovakav zajednički projekt – list. Ovaj projekt nije nikada završen zbog smjena generacije, ali i zbog činjenice da je SEF jedini od inicijatora tada imao kontinuitet rada.

■ SEF: Koliko je vama SEF pomogao kasnije na poslu, u životu i općenito dali ste što naučili iz svega toga?

N.P.: Jako sam sretan što sam bio dio tadašnjeg SEF-ova tima. Moram reći da će mi biti jako teško ponovo smjestiti toliko energije, entuzijazma, rada na jedno mjesto bez ikakvih materijalnih motiva i interesa. Naravno da sam naučio puno, od organizacijskih sposobnosti, stjecanja iskustava u javnom nastupu, učenja pisanja i komunikacije, upoznavanja velikog broja ljudi, posebno onih s drugih fakulteta gdje su kontakti i danas živi i čvrsti. Mislim da nam je svima SEF puno pomogao, ulio nam je vjeru da možemo napornim i poštenim radom nešto napraviti, bez obzira što nas okolnosti ponekad u ovo vrijeme drugačije

uče. Pomogao nam je da razmišljamo malo šire i zrelijie, te lakše prebolimo onaj teški šok realnosti koji nas je na poslu kasnije dočekao.

■ SEF: Možeš li nam povući paralelu – SEF danas i prije pet godina?

N.P.: Ima puno razlika i sličnosti, ja bih rekao da se vrijeme promjenilo, da su se promjenili uvjeti u kojem list izlazi, čemu su u velikoj mjeri doprinijele i ekipe SEF-a koje su kasnije dolazile zadržavajući njegovu prepoznatljivost i unaprjeđujući njegov image. Prvi brojevi su nošeni u tiskaru na disketama, nitko nije za nas znao, međutim poslije je okolina počela prepoznavati naš rad, pa je pomoć stizala sa više strana. Ovdje bih istakao ulogu uprave Fakulteta, koji je prvi to prepoznao i pružio pomoć, zatim svakako i Studentski zbor. Danas je situacija znatno drugačija, svi preduvjeti postoje da SEF postane prenositelj slobodne studentske misli i problematike na našem fakultetu i on na tome svakako mora raditi.

■ SEF: Što mislite da bi SEF trebao uraditi da bude još bolji i kvalitetniji? Na kojim područjima je potrebna nadogradnja?

N.P.: Uvijek treba razmišljati da se može i treba bolje, međutim ono najvažnije je da SEF ima pozitivan i neoklanjan image, prepoznatljivost kod studenata i kontinuitet rada. Svakako da treba pratiti trendove koje postavljaju drugi studentski listovi, te biti pošten, aktivan i kritičan nositelj i izlagatelj studentske misli na našem fakultetu. SEF se treba aktivno uključiti u studentski život, kao i život našeg fakulteta, te s druge strane biti animator studentima u cilju promicanja njihovih ideja i stavova. S druge strane treba biti veza sa okruženjem, s ciljem prezentiranja naših najboljih i najkvalitetnijih studenata, ali i Fakulteta i njegovih rezultata.

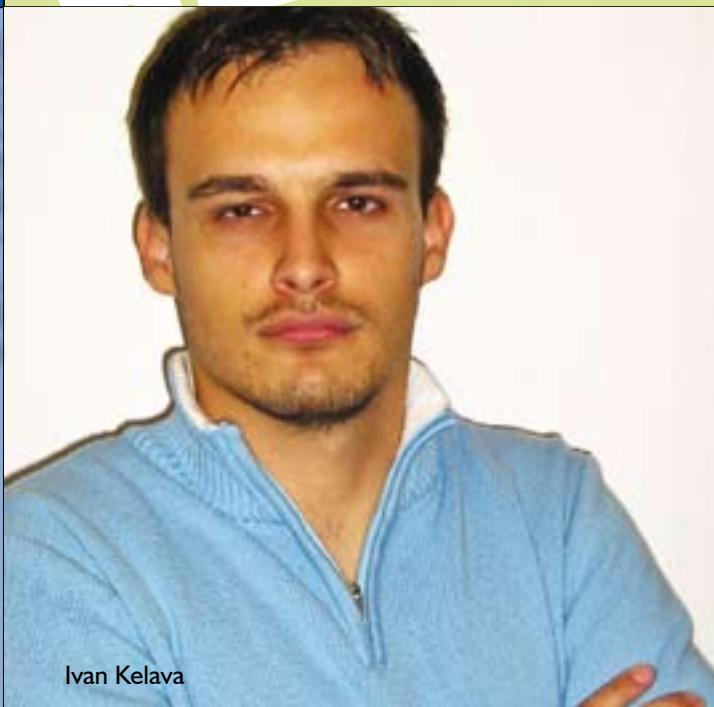
■ SEF: Poruka čitateljima SEF-a!

N.P.: Svim Vašim čitateljima želim od srca puno uspjeha na studiju, poslu i u privatnom životu. SEF-u želim još puno obljetnica i jubilarnih brojeva, te da bude dugo pošteni prezentator i kritičar studentske stvarnosti i života na našem fakultetu.

**Bojan Čerkuc,
drugi urednik lista SEF**

■ SEF: Nakon prve smjene generacija imao si čast i odgovornost nastaviti voditi uredništvo SEF-a. Kakva iskustva nosiš?

B.Č.: Imao sam čast biti dio sjajne ekipe, koja je osmisnila i pokrenula list SEF, te mi je izuzetno draga što je baš moj prijedlog izabran za ime lista. Nakon što se dio uredništva povukao iz SEF-a, zbog završetka faksa, našli smo se pred problemom restrukturiranja uredništva. Nakon mnogo vijećanja, ja sam preuzeo važnu ulogu glavnog urednika. Bio je to veliki izazov, jer je trebalo formirati novo uredništvo i zadržati kontinuitet izlaska lista, te uskladiti to sve sa ostalim obvezama. Bilo je uspona i padova, problema i problemčića, ali udruženim snagama cje-lokupnog uredništva uspijevali smo ih sve uspješno riješiti. Za

Ivan Kelava

mene je to bilo izvanredno iskustvo, jer uz posao se uvijek našlo vremena za smijeh i zabavu. Bili smo odlična ekipa, koja nije znala za nepremostive prepreke.

■ SEF: Što je kod tebe stvaralo inspiraciju i što te je motiviralo na rad kada si bio urednik lista?

B.Č.: Imao sam veliku obvezu prema mojim priateljima i kolegama, da nastavim projekt koji smo zajednički počeli, jer uzalud bi bio sav naš rad kad bi SEF prestao sa izlaženjem. Mi nismo htjeli biti samo prolaznici na fakultetu, mi smo željeli ostaviti trag i mislim da nam je ovim projektom to i uspjelo. Motiva nije nedostajalo, jer sa svakim novim brojem smo saznavali nešto novo, te smo to pokušavali podijeliti sa drugima. Radom u SEF-u gradili smo sebe, navikavali se na timski rad i kako je to imati pritisak rokova. Nadam se da će i nove generacije studenata spoznati prednosti rada u SEF-u, te ugraditi dio sebe u stvaranje povijesti.

Ivan Kelava, jedan od članova

Uredništva:

■ SEF: Što si naučio raditi u SEF-u i primjenjuješ li to danas u životu? Koliko je rad u SEF-u pomogao tvjim sposobnostima?

I.K.: Između mnoga stvari izdvojiti ću rad u skupini. Rad u SEF-u je upravo to i bio. A o timskom duhu nije potrebno govoriti koliki značaj danas ima u životu.

■ SEF: Danas slavimo mali jubilej SEF-a, što misliš o tome?

I.K.: Pa ja ga ne bih nazvao malim, čak štoviše to je velika obljetnica za naše okvire, navedite mi neki drugi studentski projekt ovog tipa koji se može ovime pohvaliti. A sa druge strane osjećam ponos jer sam i ja ugraditi dio sebe u SEF. I zato vam želim puno uspjeha u budućem radu.

Josip Pušić, zamjenik drugog glavnog urednika:

■ SEF: Budući da si bio neprestano u kontaktu sa studentima, kakva je bila reakcija njihova na izdavanje lista SEF, (te kakvi su studenti tada uopće bili) kakva je bila organiziranost i aktivizam studenata? Je li danas drugačija situacija?

J.P.: Govoreći o početcima SEF-a, prva asocijacija mi je ogromni entuzijazam koji je pokretao tadašnje prvo uredništvo, jednu homogenu grupu studenata koji su željeli kvalitetno organizirati višak svog slobodnog vremena. Kao potpuni amateri u novinarstvu radovali smo se svakom novonastalom tekstu, fotografiji ili nekoj ideji. Sjećam se, tada smo bili na početku druge godine studija, jako motivirani, a SEF smo spremali bez znanja tadašnjeg vodstva Fakulteta.

Vraćajući se na to razdoblje ne mogu posvjedočiti nekom organiziranom djelovanju studenata i pretjeranom aktivizmu. I Studentski zbor je tada faktički bio u početcima i bilo je jako teško doći do potpore za studentske projekte. SEF je u ono vrijeme bio uistinu jedno osjećenje i od većine rado prihvaćen

Znam pouzdano da je situacija danas mnogo bolja, studenti mogu na sustavan način doći do sredstava za realizaciju svojih ideja, a brojnost studentskih udruga im daje mogućnost izbora.

■ SEF: Kakvo je tvoje mišljenje o SEF-u danas?

J.P.: Govoriti o SEF-u, a ne biti subjektivan je jako teško, međutim sama činjenica da smo pred malim jubilejom, desetim brojem je vrijedna svake pohvale. Raduje me činjenica da je SEF opstao i nakon odlaska glavnine osnivača iz uredništva, što su nove generacije prepoznale prave vrijednosti i slijede ispravan put.

Želja mi je u SEF-u vidjeti najbolje studente, promoviranje kvalitetnih projekata, ali i snažan kritički osvrt na aktualnu problematiku na našem sveučilištu.

■ SEF: Što možeš poručiti čitateljima SEF-a?

J.P.: Čitateljima, studentima, bih poručio iz osobnog iskustva da pored redovitih studentskih aktivnosti dio vremena posvete i studentskom aktivizmu. Brojne su mogućnosti koje nažalost većina studenata nikada i ne pokuša iskoristiti.

SEF ide dalje!

Josip Pušić

www.baer.ba

racunala laptopi
game oprema
toneri printeri
fotoaparati digitalne kamere

Pouzdan i siguran
www.interagent.ba ** Interagent@super.ba

Intervju s predsjednikom Komisije za studentski standard **Vedranom Markotićem**

JAKOV MARIJANOVIĆ

Ako ste mislili da je u prošlom broju rečeno sve o Studentskom domu, grdno ste se prevarili jer prošli broj SEF-a ukazao nam je da je Studentski dom mjesto stalnih promjena i pozitivnih zbivanja. Otkad je na snagu stupilo novo vodstvo promjene su vidljive, a studenti zadovoljniji. Na kraju prošlog članka mogli ste pročitati kako se spremaju još neke promjene u Domu, a u ovome broju donosimo ono što je od toga ostvareno. Provodio se anonimni upitnik o stanju u Domu gdje su studen-

ti mogli iznijeti svoje zadovoljstvo odnosno nezadovoljstvo, **područje oko doma je osvjetljeno, park je uz pomoć stanara uredno očišćen, a u novome kafiću zabave nikad dosta**, tu su česte zabave, studentske večeri, stalna praćenja sportskih natjecanja na video zidu gdje atmosfera bude kao na samom stadionu. **Dovedena je kabelska TV i u stari i novi dom.** Svaka soba nije dobila svoj priključak za Internet, ali se uz pomoć ravnatelja i Studentskog zbora otvorio novi internetski klub koji je opremljen s 8 novih računala i pisačem. Internetski klub na raspolaganju je svim studentima i radno vrijeme mu je od 10 do 22 sata. Studenti ga također mogu koristiti za pisanje i ispisivanje seminarskih ili drugih radova. Također u novom domu otvoren je multimedijalni centar čijem su otvaranju nazočili i brojni poznati političari. Ovaj projekt je djelo Federalnog ministarstva obrazovanja i znanosti koje je uložilo 20.000 KM za opremanje multimedijalnog centra. Studentima je ispunjena želja da rade na modernim računalima s komunikacijskom opremom i besplatnim Internetom 24 sata dnevno, te skener i aparat za kopiranje. Političari koji su prisustvovali ovom događaju iskoristili su ovu priliku i za objed u studentskoj menzi. Kad smo već kod studentske menze moramo naglasiti kako je od ove godine za sve stanare doma broj bonova uvećan s 20 na 40 bonova uz istu cijenu stanarine. Kao što vidimo da sve ono što je u početku novi ravnatelj gospodin Dragan Mikulić uradio nije bio neki kratkoročni hir već da nastavlja poboljšati standard i situaciju studenata u Domu.

Ono što je još napravljeno a svakako je vrijedno spomenuti je to da je **svaki stanar doma u akademskoj godini 2007./08. osiguran** kod osiguravajuće kuće EUROHERC te u slučaju nezgode pripada mu određena novčana naknada koju snosi Studentski centar.

Kako bismo nešto više saznali o samom Domu

Multimedijalni centar - Novi dom

i svim njegovim prednostima i nedostatcima pokucali smo na vrata Vedrana Markotića predsjednika Komisije za studentski standard. Pa evo što smo saznali o njemu samom, i o Studentskom domu:

■ SEF: Za početak, možete li nam reći nešto o sebi, odakle dolazite, što studirate, koja ste godina?

V: Zovem se Vedran Markotić, dolazim iz Ljubuškog, točnije iz Graba, mjesta odakle je dolazio i vaš nažalost pokojni profesor Ante Markotić, student sam 4. godine Pravnog fakulteta ovdje u Mostaru.

■ SEF: Kako Vam se čine uvjeti studiranja na našem sveučilištu, što mislite je li ovakav sustav privilegi studente ili ih odbija?

V: Uvjeti studiranja na Sveučilištu u Mostaru nisu idealni za studente; nažalost, preko leđa ovih studenata lomi se Bolonjski proces, jedan sustav studiranja koji se još nije iskristalizirao, tako da su pojedini fakulteti u dosta kaotičnom stanju. Nema jedinstvenog provođenja Bolonjske deklaracije na čitavom Sveučilištu nego svaki fakultet provodi neku svoju Bolonju.

■ SEF: Jeste li od samog početka svog studiranja u Domu, i možete li napraviti usporedbu doma prije i sada?

V: Od početka svojih studentskih dana sam u Studentskom centru. Kad sam došao na prvu godinu uvjeti su u Domu bili dosta teški. Tople vode bilo je samo 30 min dnevno, subotom je nije bilo nikako, nije bilo jelovnika, studenti nisu mogli utjecati na uvjete života u Studentskom centru preko svojih predstavnika. Danas, s promjenama koje su započele prije nekih godinu i pol dana izborom novog ravnatelja, gdje je značajnu ulogu imao i Studentski zbor, i aktivnijim djelovanjem

Komisije za studentski standard stanje se poboljšalo. Tople vode ima 2 i pol sata, studenti odlučuju o jelovniku, otvorili smo fitness klub, kafić smo vratili Domu i studentima, organizirali smo sjajne zabave u SC, a jednu od najboljih organizirao je AIESEC, zajedno s igrami bez granica. Uglavnom, glas studenata se čuje i imamo pravo odlučivanja o uvjetima života u našem domu.

■ SEF: Budući da ste predsjednik Komisije za studentski standard možete li nam reći koje su Vaše

funkcije, koliko dugo djelujete i kako studenti mogu doći do vas?

V: Komisija djeluje 4 godine, s tim da je otežano radila za vrijeđe bivšeg ravnatelja. Naša glavna funkcija je biti glas studenata kojima oni mogu uputiti svoje prijedloge pritužbe i mišljenja, djelovati u interesu studenata i pokušati poboljšati uvjete života u SC. Studenti mogu doći do članova Komisije u njenom urednu svakog utorka i četvrtka, a inače studenti dolaze do nas svakodnevno sa svojim pitanjima i prijedlozima u Domu, na fakultetu itd. Tako da smo uvijek dostupni.

■ SEF. Počela je nova akademска godina, novi brucosi su stigli u dom, kakav je njihov prvi dojam o domu, jesu li zadovoljni hranom, smještajem?

V: Dovoljno je reći da kad sam ja bio brucos, ostalo je slobodnih kreveta u Domu, a ove godine nažalost nije primljeno 80 brucosa zbog nedostatka mjesta. Znači prepoznalo se poboljšanje u Domu, i novi život SC. Brucosi su prilično zadovoljni i očekuju poboljšanje uvjeta u SC, što je i normalno jer nam uzor trebaju biti SC u zapadnoj Europi i život u njima.

■ SEF: Kako vidite budućnost studiranja na našem sveučilištu i u Studentskom domu?

V: Uvjeren sam da znanje ne može propasti. Mislim da naše sveučilište ima svjetlu budućnost, proizvodi kvalitetne kadrove i kad prođu problemi oko provedbe Bolonjske deklaracije mislim da će doći do izražaja kvaliteta mostarskog Sveučilišta i njegovih studenata. Što se tiče budućnosti SC, uvjeren sam da ako se nastavi raditi ovim tempom i ako novi ravnatelj Dragan

INFORMATIČKI KABINET

MULTIMEDIJALNI CENTAR STUDENTSKOG DOMA
OTVOREN I PUŠTEN U RAD 22.10.2007.GOD
SREDSTVA ZA OVAJ PROJEKAT OMOGUĆILO JE
FEDERALNO MINISTARSTVO PROSVJETE BIH

Mikulić zadrži polet koji je pokazao do sada i uz daljnju potporu Studentskog zbora da će SC imati svjetlu budućnost i postati institucija kojom će se studenti ponositi.

■ SEF: Za kraj, koja je Vaša poruka budućim studentima i čitateljima SEF-a?

V: PRATITE SVOJE SNOVE, dodite na naše sveučilište provest ćete četiri ili više najljepših godina života; dođite u SC – nikad vam neće biti dosadno i pronaći ćete prijatelje za cijeli život. Uredništvu SEF-a poruka da što prije organizira party kod nas u SC i pozove sve svoje čitatelje.

Internet klub u Starom domu

AIESEC A đe je taj party?

MARTINA ROTIM

AIESEC - uvijekneštoradeća organizacija - se vratio sa svog zaslужenog ljetnog odmora i radi punom parom. S ponosom mogu reći da je **AIESEC LC Mostar ove godine ostvario svoju prvu dolaznu razmjenu**. Gospodica Dominika Piotrowska je bila naša prva „žrtva“, koja je ljeto provela radeći dva mjeseca u Hercegovina osiguranju, na praksi koju su joj osigurali LC Mostar i gospodin Marko Šantić, bivši AIESEC-ovac, zaposlen u HO-u. Dominiku smo uspjeli potpuno asimilirati tako da, zahvaljujući jednoj članici koju neću imenovati, poznaje narodnjake bolje od lokalnog stanovništva :o) Uvijek smo se trudili da cura nema dojam da je ostavljena sama u nepoznatoj zemlji, izvodili smo je stalno na kave, proputovala je skoro cijelu Hercegovinu i toliko je bila oduševljena da uskoro očekujemo njezinu iduću posjetu. Dominika je naš primjer kako se AIESEC odnosi prema studentima koji odluče otići na razmjenu, kako u BiH tako i u svijetu.

Listopad smo započeli radno, AIESEC-ovim danima na Sveučilištu u sklopu kojih smo dolazili na predavanja, također smo **10. listopada organizirali Igre bez granica**. Zbog tehničkih poteškoća (čitaj kišurine) umjesto na kampusu Sveučilištaiza Mercatora, igre smo premjestili u Studentski centar. Još jednom, **čestitke pobjedičkom timu Euskadi, pobjeda je**

bila zaslужena. Također zahvala pokroviteljima - Ekonomskom fakultetu, Hercegovačkom pivu, Krašu i Studentskom zboru. Taj dan je održan i **AIESEC-ov party u Studentskom centru**, svirao je band Afrodisa, a o tome kakva je bila atmosfera na partyu neka govore slike.

AIESEC-ovi dani su završeni prezentacijom LC Mostara nazvanom **BIG PICTURE**, održanom 23. listopada u amfiteatru Ekonomskog fakulteta, na koju smo pored predsjednika AIESEC-a BiH pozvali i AIESEC alumnije, tj. stare članove, i sve vas koji ste izrazili želju postati naši članovi u ovoj godini. Pored prezentacija o AIESEC-u općenito i radu LC-a Mostar, održana je i prezentacija o najzabavnijem dijelu AIESEC-života – AIESEC-kulturi, da bi naravno poslije svega uslijedio obavezni domjenak.

Što se tiče učlanjivanja u LC Mostar još uvijek nije kasno za vašu prijavu, slobodno dođite u naš ured ovdje na Ekonomiji ili se javite na naš e-mail: aiesecmostar@yahoo.com ili broj mobitela: 063/865-306. Naš ljubazni potpredsjednik za HR (*Human Resources*) ili Ejč-Reno će vas obavijestiti o idućem sastanku. Naš idući zadatak je odlazak na MMS - Member Motivational Seminar koji će se održati od 23. do 25. studenog u Sarajevu, gdje će svi novi članovi dobiti detaljne informacije što je točno AIESEC,

što radimo i pri tome se dobro zabaviti. Također trenutno radimo na ostvarivanju naše druge dolazne razmjene uz pomoć gospodina Jadranka Lasića iz Autocentra d.o.o. Ovim putem želim napomenuti da **AIESEC LC Mostar** svim zainteresiranim studentima nudi mogućnost odlaska na plaćenu menadžersku, tehničku, obrazovnu ili razvojnu praksu u više od 100 zemalja svijeta. Ukoliko ste i vi zainteresirani za odlazak na plaćenu praksu slobodno nam se javite na već navedeni e-mail, broj mobitela ili osobno, u našem uredu.

A što se tiče vas, novih članova-u AIESEC-u čete dobiti priliku naučiti nešto što će vam biti korisno za život poslije fakulteta, upoznat ćete puno, puno ljudi, otići na AIESEC-ove konferencije ili AIESEC-ovu praksi i što je najvažnije-zabaviti se. **WE WANT YOU!**

Riječke Kronike

IVANA MEDIĆ,

Ispričat ču vam jednu priču o tome kako nekada i „krivi“ motivi mogu doprinijeti čovjekovu učenju životno bitnih lekcija koje se ni na jednom fakultetu ne mogu naučiti.

Kako je sve počelo...

Sve je počelo jednog lipanjskog dana kada se na sjednici Fakultetskog vijeća razgovaralo o tome kako je svaki oblik učenja, uz naše već ustaljeno i dosadno štrebanje, hvale vrijedno te kako su ljetne škole jedan od bitnih koraka približavanja naših studenata Evropi i tom famoznom Bolonjskom procesu. Na istoj sjednici donesena je i odluka da će se studentima koji budu članovi neke od ljetnih škola ili kako mi to volimo reći Summer Schoolova (nekako na engleskom zvuči više cool) priznati po jedan ispit PO ŽELJU!

Nemoguće, nemoguće! Bile su to prve reakcije 4 izabralih predstavnika studenata. U čemu je kvaka! Ali kvake nije bilo, naš fakultet samo se svim silama trudi u što boljem integriranju s ostatim sveučilištima u našoj zemlji, Hrvatskoj i Evropi. Činjenica o priznavanju ispita studentima koji uspješno svladaju program pripadajuće „škole“ potaknuo je velik broj studenata da se prijave pa tako i mene. Naravno razmišljala sam samo da mi je negdje uz more valjda to neće biti previše naporno te da ču bar koji dan imati za kupanje, ukratko da spojim ugodno sa korisnim. Imala sam sreću biti član peteročlane skupine koja je izabrana ići na ljetnu školu u Rijeku.

Isprrva očekivanja nisu bila velika, iako nam je svima bilo dragoo što se svi znamo i da će nam biti, ako ništa drugo, zabavno, i tako smo krenuli put Rijeke.

Dolazak na odredište

Nakon napornog puta koje je trajalo 14 sati, u kasnim večernjim satima stigli smo u Rijeku, gdje su nas dočekali članovi organizacijskog tima Stjepan i Tomislav (pohvale cijelom organizacijskom timu na čelu sa mr. Igorom Cvečićem). Bili smo među zadnjima koji su stigli, čak i od tisućama kilometara dalekih Turaka koji su stigli za nekoliko sati, a mi smo 400 kilometara „gulili“ 14.

Već ujutro počinjao je program pod nazivom *International Environment and European Integration* gdje su nam se predstavili organizatori na čelu s prof. dr. Vinkom Kandžijom koji je ujedno i profesor na našem fakultetu. Također predstavljeni su i sudionici ovog *Summer Schoola* iz raznih europskih zemalja od Estonije, Rusije, Turske, Moldavije, Armenije, do Belgije pa čak i Meksika. Najbrojniji delegacije bili smo mi iz Bosne i Hercegovine, te Belgijanci. Tog smo dana posjetili stari grad u okolini Rijeke – Kastav i Opatiju. Već smo sutra počeli s predavanjima koja su bila ujedno i naporna, ali i jako zanimljiva svojim sadržajem i umijećem profesora da nam što bolje predoe tematiku koju izlažu. Većina nas se složila

kako je upravo prof. dr. Andrej Kumar s temom **The EU Trade Policy** u tome najviše uspio. Naravno ni drugi profesori nisu zaostajali u svojim predavanjima na teme kao što su: **Position of Croatia in Southeast Europe, EU- Hopes and Reality, European monetary integration.** Možemo se pohvaliti kako smo slušali profesore iz Hrvatske, Belgije, Slovenije, Mađarske pa čak i sa prestižnog Camridgea.

Velika promjena za nas je bila interaktivna nastava u kojoj se i studenti uključuju u rasprave, što kod nas baš i nije čest slučaj.

Također su nas čekali radovi po skupinama. Svi smo imali teme za obraditi u vidu individualnog istraživanja i eseja te grupne prezentacije koje su prezentirane i na osnovu kojih je ocijenjen naš rad na Summer Schoolu.

Uz predavanja na fakultetu, također u sklopu programa smo posjetili i uspješne tvrtke kao što su INA – Industrija nafte, Luka Rijeka, DINA – petrokemijska industrija, Brodogradilište Uljanik. Posjetili smo i grad Zagreb, Hrvatski sabor te Hrvatsku narodnu banku.

Uz edukativni program naravno bilo je mesta za zabavu tako smo uživali u otoku Krku, Motovunu, Poreču i Plitvičkim jezerima. Svi su bili oduševljeni ljepotama Hrvatske posebno njenom obalom i morem kojeg se baš i nismo nauživali, ali su naravno druge stvari kompenzirale taj nedostatak.

Na prvo mjesto moram staviti moguć-

nost druženja s mladima iz cijele Europe koji imaju u potpunosti drugačije poglede na život pa tako i na znanje i učenje. **Fascinirala me volja dviju djevojaka iz Moldavije i Armenije koje su prevalile toliki put sa željom usavršavati svoje znanje i nadom kako će im upravo to znanje pomoći u karijerama.** Znajući da je u obje navedene države stanje dosta loše kako na političkom tako i na ekonomskom polju, ne mogu se oteti dojmu kako smo mi vjerojatno jedini dio Europe u kojem se diploma još smatra kao nužno zlo koje samo služi kao prednost kod zapošljavanja. Ovime želim naglasiti kako diploma i znanje nisu isti, nego dva potpuno različita pojma. Na kraju krajeva svi mi možemo prije ili poslije završiti fakultete ali nećemo svi ponijeti iste spoznaje s njih. Mislim da je bitno upravo poimanje i način razmišljanja koje iz obrazovanja proizlazi. Na upit o tome je li zadovoljan predviđenim programom, jedan sudionik mi je odgovorio kako ga je jedino iznenadilo kako je program prelagan. Prelagan! Tu riječ nijednom nisam čula za vrijeme svog studiranja jer nama je sve teško, sve komplikirano. I predviđeno nam je puno, a o dodatnom znanju se uopće ne razmišlja, to je već „kvantna fizika“ kao da je na štetu, a ne na korist. No, dosta o kritici poimanja znanja, ali ovdje nije kraj.

Želim se osvrnuti i na samo poimanje života mladog ljudi iz cijele Europe danas. Kako to da njima nije problem putovati tisućama kilometara, doći u Hrvatsku, diviti se njenim ljepotama, učiti o

njenoj kulturi, povijesti, baštini. Mladi putuju, istražuju, upoznaju nove i drugačije ljudе, sklapaju prijateljstva. Kod nas, čast izuzetcima još vlada samodovoljnost.

No, da ovaj članak ne bi bio kritika svega i svačega neću duljiti. Samo želim reći kako su me 2 tjedna provedena u Rijeci potakla da razmislim koliko svi mi možemo izvući iz samih sebe. Hoće li nam biti vrjedniji taj jedan priznati ispit ili bodovi koje smo dobili od spoznaje kako svi mi možemo znati još više, kako uvijek moramo napredovati, a to nam je i omogućeno na ovoj ljetnoj školi. Meni zasigurno neće.

Jedan naš, već bivši profesor, na uvodnim predavanjima prve godine studija rekao je rečenicu koju nikada neću zaboraviti. Glasila je: **„Uvijek moraš jako brzo trčati kako bi ostao na istom mjestu, zato moraš trčati još brže kako bi napredovao!“**

Voljela bih kad bi nas se što više osvrnulo na ovu rečenicu i primijenilo je. Zato svi vi koji budete čitali ovaj članak, te ako budete imali bilo kakvu priliku za sudjelovanje na seminarima, ljetnim školama, iskoristite je i vidjet ćete da ovo što sam navela ima smisla. Zato svi na Rijeka Summer School 2008.

Ljetne škole u Zagrebu i u Budvi

Studenti našega fakulteta sudjelovali su i na još 2 ljetne škole, i to 20 studenata na ljetnoj školi u Zagrebu od 1. do 28. srpnja, te 4 studenta na ljetnoj školi „South Eastern Europe“ Budva 2007. od 20. kolovoza do 7. rujna. Programi ovih ljetnih škola bili su različito koncipirani tako da su studenti u Zagrebu mogli slušati predavanja iz jednog predmeta po izboru, koji su naposljetku i polagali. Na međunarodnoj ljetnoj školi u Budvi u sklopu programa, studenti su mogli slušati predavanja iz polja europskih integracija, europskog prava, politici proširenja Europske unije na zemlje jugoistočne Europe. Također, na kraju ljetne škole naši studenti su morali polagati ispit kao provjeru znanja stečenog u ovom programu. Svi naši studenti su položili programe ljetnih škola, uz znanje stekli vrijedna poznanstva, prijateljstva te ostavili upečatljiv dojam na organizatore, profesore i asistente.

Predstavljamo mlade karataše Sveučilišnog karate kluba NERETVA

IVICA SKENDER

Poštovani ljubitelji sporta i lista SEF, u ovom broju donosimo vam intervju s mlađim karatašima Sveučilišnog karate kluba Neretva. Iako su dosta mlađi, po svojim uspjesima i rezultatima plijene pozornost i već su dosta toga ostvarili u svojim karijerama što je vrijedno spomena.

■ SEF: Možete li se kratko predstaviti čitateljima SEF-a?

T.B.: Zovem se Toni Biokšić. Rođen sam i živim u Mostaru. Student sam druge godine Ekonomskog fakulteta na mostarskom Sveučilištu, i član sam Sveučilišnog karate kluba Neretva Mostar.

T.H.: Zovem se Toni Hrkać, rođen sam 1988. godine u Mostaru. Student sam prve godine Ekonomskog fakulteta Sve-

učilišta u Mostaru.

L.Dž.: Zovem se Lana Džidić, rođena sam 1989. godine u Mostaru

M.O.: Ja sam Mate Odak, član Sveučilišnog K.K. Neretva Mostar, i član sam reprezentacije BiH.

■ SEF: Koliko dugo već trenirate, koji pojас imate, što za vas predstavlja karate, planovi za budućnost?

T.B.: Karateom se bavim već deset godina i trenutno imam crni pojас I. dan. U početku je karate za mene predstavljao samo upotpunjavanje slobodnog vremena, no sada je to sastavni dio mog života. Budući da studiram, planovi za budućnost su mi da završim fakultet i uz to se nastaviti baviti karateom

T.H.: Karate treniram već deset godina u Sveučilišnom K.K. Neretva, imam crni pojас. Karate je za mene sport koji ti pomaze usavršavati se i omogućuje mi discipliniran način života i te uči odgovornošću. Karate namjeravam trenirati i dalje, te završiti fakultet.

L.Dž.: Karate sam počela trenirati još dok sam bila u osnovnoj školi. Karate je za mene jedan od sportova koji čovjeka oplemenjuje i daje mu sigurnost.

M.O.: Karateom se bavim jedanaest godina i imam crni pojас I. dan. U početku, karate je za mene predstavljao jedan hobi, a sad nešto bez čega ne mogu, jer u tome uživam.

■ SEF: Jeste li bili nedavno na nekim natjecanjima ili se spremate

za neko prvenstvo? Kakva iskušta nosite; kako uspijete uskladiti svoje treninge sa učenjem i drugim obvezama; oduzima li vam puno vremena?

T.B.: Nedavno smo bili na Svjetskom prvenstvu u Istanbulu, u Turskoj. Prisustvovati svakoj velikoj manifestaciji poput ove predstavlja veliko zadovoljstvo i čast. Iako nismo osvojili svjetsko odličje, svojom prezentacijom smo pokazali da smo visoko kvalitetna reprezentacija koja ima prepoznatljiv karakter, i da se na idućim natjecanjima mora ozbiljno računati na nas. Svako ozbiljno bavljenje bilo kojim sportom, pa i ovim, zahtjeva veliko odričanje. Veliki problem predstavlja usklajivanje fakultetskih obveza i svakodnevnih treninga, i bilo kakva pomoć Sveučilišta koje predstavljamo bila bi od velikog značaja.

T.H.: Sada se spremam za Europsko prvenstvo i uz pomoć trenera Klepića, koji s nama usklađuje treninge s predavanjima, uspijevamo to sve završiti uspješno što dokazuju i naši dosadašnji pozitivni rezultati. Pošto već dugo treniram karate, nije mi teško uskladiti i druge obveze s treniranjem, jer sam trenirajući karate shvatio kad čovjek nešto voli, on sve svoje obveze uspije uskladiti i završiti na vrijeme.

L.Dž.: Sada se spremam za Europsko prvenstvo i nastojim uskladiti svoje obveze sa učenjem i treniranjem i u tome imam podršku trenera Klepića, koji nam sve to omogućava. Karate volim kao sport i nije mi teško uskladiti svoje obveze kad je u pitanju trening i natjecanje.

M.O.: Da, počele su pripreme za Europsko prvenstvo, bit će teško ali nastojat ću ostvariti dobar rezultat u sportu, a i svoje obveze na fakultetu odrađivat ću što bolje mogu. Dugogodišnje aktivno bavljenje sportom i redovno školovanje nauče vas da morate malo bolje planirati radni dan jer svakodnevni treninzi odnose dosta vremena i fizički iscrpljuju, ali ipak sve se može stići uz malo više odričanja

■ SEF: Je li vam neka nagrada posebno draga ili što smatrate najvećim uspjehom u svojoj karijeri?

T.B.: Svaka osvojena medalja mi je draga, ali posebno bih izdvojio osvojeno zlato na Balkanskom prvenstvu

T.H.: Najveći uspjeh u mojoj karijeri je bio nastup na dva svjetska prvenstva (Kadetsko na Cipru i Juniorsko u Turskoj). Sve medalje i nagrade, a ima ih mnogo, su mi drage. Ipak kadetska osvojena zlatna medalja mi je najdraža, koja je bila na državnom prvenstvu u Tuzli.

L.Dž.: Najveći uspjehom smatram Balkansko prvenstvo u Makedoniji za osvjetu zlatnu medalju – ekipno, te nastup na europskom prvenstvu u Izmiru. Sve su mi medalje drage jer pokazuju moj uspjeh.

M.O.: U svojoj karijeri bio sam prvak Hrvatske u svim dobrim uzrastima, od kadeta do seniora, prvak Balkana kao junior i senior, osvajao sam mnoge turnire najvišeg ranga kao Golden liga u Milanu, ali osvajanje trećeg mesta na seniorskom Europskom prvenstvu u Norveškoj 2006., je kruna moje karijere i najveća nagrada

za moj dugogodišnji naporan rad.

■ SEF: Jeste li ikad bili u situaciji primjeniti svoju vještina na ulici, i sl.?

T.B.: Dosada nisam bio u situaciji da svoju vještina upotrijebim na ulici.

T.H.: Nisam se nikad našao u situaciji da primjenim svoju vještina na ulici ili sličnim mjestima

L.Dž.: Nisam nikada bila u situaciji da primjenjujem svoju vještina na ulici.

M.O.: Nisam nikad bio primoran upotrijebiti svoju vještina na ulici, a takve situacije izbjegavam jer sam sportaš pa imam puno bolja mjesta za dokazivanje svojih vještina.

■ SEF: Kako ste zadovoljni kvalitetom studiranja na fakultetu?

T.B.: Sveučilište u Mostaru jedno je od najboljih u Bosni i Hercegovini. Uspoređujući ga sa sveučilištima u drugim zemljama, moram istaknuti da se na Sveučilištima u drugim zemljama poklanja mnogo veća pozornost studentima koji se bave sportom i predstavljaju svoja sveučilišta.

T.H.: Dosadašnje moje početno iskustvo na fakultetu zadovoljava kvalitetu studiranja

L.Dž.: Zadovoljna sam sa studiranjem i predavanjima na fakultetu

M.O.: Kvalitetom studiranja sam dosta zadovoljan, ali bi htio istaknuti probleme vrhunskih sportaša koji studiraju redovno s ispitnim rokovima u vrijeme velikih natjecanja. Mislim da bi im se morali omogućiti dodatni ispit ako nisu u mogućnosti doći na redovne.

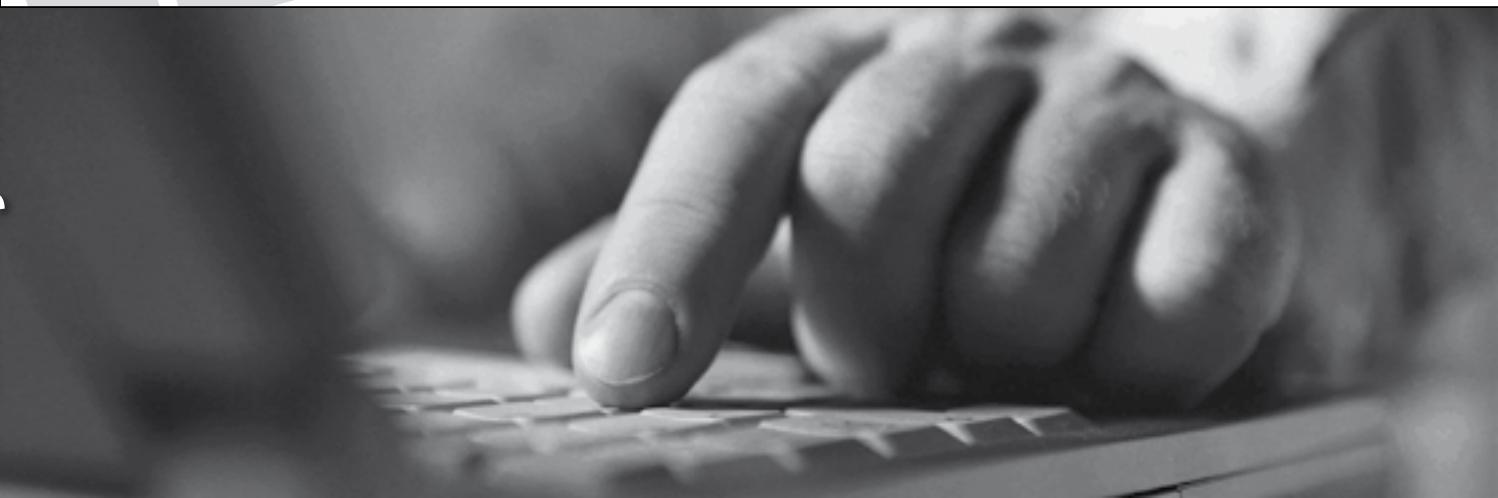
■ SEF: Što biste poručili čitateljima SEF-a?

T.B.: Čitateljima SEF-a bih poručio da se bave bilo kojim sportom, jer kao što je poznata izreka kaže „u zdravu tijelu, zdrav duh“

T.H.: Poručio bih da se uz studiranje obavezno bave sportom

L.Dž.: Poručila bih im da probaju poći mojim stopama.

M.O.: Poručio bih da pored učenja slobodno vrijeme više provode baveći se sportom i na taj način izbjegnu dodir s drogom, alkoholom i cigaretama.

WEB rječnik

MILENKO MARGETA

Sigurno ste čuli za ono pravilo: ne vlađaš li terminologijom, izgubljen si. Novi pojmovi na webu nastaju praktički svakodnevno i pripremio sam za vas friški net i komp-rječnik, bez kojeg vam je snalaženje u *digilandu* praktički nemoguće. Ok, znam da onaj site s laponskim komadima nećete uspjeti otvoriti, ali ćete barem znati o čemu se radi.

ALTOIDI - Izraz za programere, web-dizajnere i webmastere koji konzumiraju ogromne količine Cole, jedu isključivo pizzu, puše troznamenkasti broj cigareta dnevno i ostaju na poslu cijelu noć kako bi popravili kvarove ili napravili posao na vrijeme.

ASTROTURF - Lobirati se može i putem Interneta. Takav način lobiranja naziva se astroturf i neko vrijeme bio je vrlo popularan. U BiH vam astroturf možda i prode, ali u američkom kongresu sigurno neće. Naime, oni su odavno odustali od čitanja stotinjak milijuna mailova koje primaju godišnje.

BANANA PROBLEM - Poslovni izraz za internetski ili računalni projekt koji ne zahtijeva skoro pa nikakvo tehničko znanje niti stručnost. Zašto banana? Zato što su neki takvi poslovi toliko jednostavni da bi ih i majmun mogao raditi za plaću od jedne banane!

BLOG - Web stranica na kojoj korisnici

mogu javno voditi dnevниke iznoseći svoja razmišljanja, stavove i slične gluposti. Ovakve stranice nazivamo *stranicama toka svijesti* i zanimaju nas koliko i rezultati 3. indijske vaterpolo lige.

CYBRARIAN - Osobe koje se bave online istraživanjima i tragaju za informacijama na Internetu. Mnogi *cybrariani* dobro su plaćeni, te ih često unajmljuju za skupljanje informacija. Oni su nešto poput internetskih detektiva, samo što ne jedu toliko krafni i nešto su pametniji od pravih detektiva.

DEBBIE - Postoje osobe koje su čule za računala i čak koji put sjele za neko računalo. O takvima ćemo kasnije. No postoje i oni koji računala vide jedino na televiziji i nimalo ih ne zanimaju sve dok se jednog dana ne nađu u prilici da im zatrebaju. Tada se pretvaraju u debbie, iritantne računalne neznalice koje zagorčavaju život informatičarima širom svijeta.

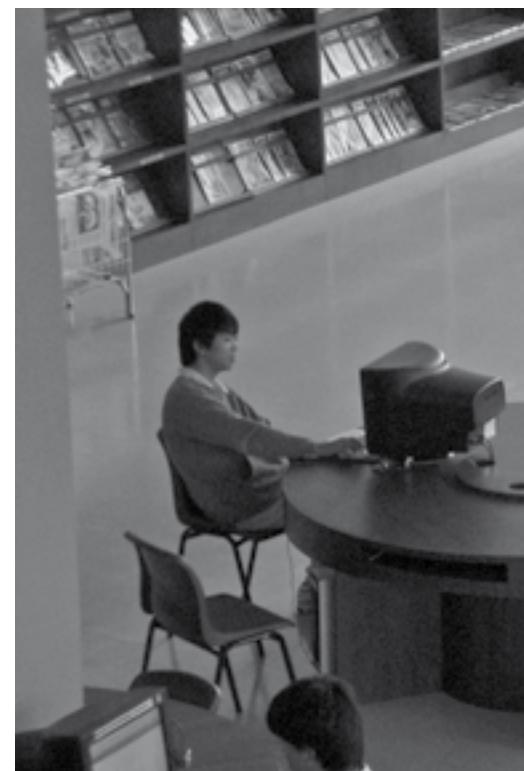
DWEEB - Sobe za *chat* su opasna mješta. Nastanjuju ih mnoge smrtonosne zvijeri, a jedna od najopakijih je dweeb. To je, skoro uvijek, muškarac koji se, čim nanjuši ženu na chatu, pretvara u mutiranog križanca između krpelja i paua. Njegove žrtve morat će otrpjeti tiradu narcisoidnih ispada dweeba koji na taj način nastoji impresionirati žrtvu. Narav-

no, nikad ne uspijeva ...

ELANCER - Osobe koje puno znaju o informacijskoj tehnologiji, uvjek su online i spremne su raditi za bilo kojeg poslodavca u svijetu. Svoje usluge nude putem Interneta i posao uglavnom obavljaju iz vlastitog stana.

FORESTWARE - Programi i operativni sustavi postaju sve složeniji. Složeniji programi zahtijevaju i obimnije upute i manuale. Obimniji manuali tiskaju se na velikim količinama papira. Papir se radi od ... Sad vam je jasno otkud izraz forestware.

GREMLINI - Sigurno ste dobili e-mail ili dokument u kojem je pola teksta bilo nečitljivo i umjesto slova u njemu su se

nalazili neki drugi karakteri i znakovi. Tački znakovi nazivaju se gremlinima prema neugodnim i zločudnim stvorenjima iz istoimenog filmskog hita iz osamdesetih.

HACKTIVIST - Osoba koja uz pomoć hakerskog znanja napada razne stranice u znak političkog prosvjeda.

HIVE (KOŠNICA) - Izraz za društveni život u računalnim mrežama. Svi su umreženi, svatko obavlja svoj posao, komunicira se putem e-maila ili chata, a maticice u odijelima ubiru najveći dio meda. Vrlo efikasno i vrlo deprimirajuće.

INTERNAUT - Ljudi koji letaju svemirom su astronauti, oni koji se furaju po Internetu su internauti, a oni koji imaju novca, zabavljaju se i uživaju u životu su majstori. Nažalost, mi studenti se vidiemo samo u drugoj skupni, iako ne bismo imali ništa protiv da se okušamo i u ostale dvije.

JABBER - Nerazumljive informacije na koje možete naći prilikom chata (mentalno poremećeni), u mailu (virusi) i na Internetu (luđaci).

KOAN - U zen-filozofiji koani su zagonetka kojima učitelj iskušava učenika kako bi provjerio njegovo znanje. U IT krugovima koani su rasprave o opskurnim tehničkim stvarima kako bi se utvrdilo tko je veća faca.

LAMER - Korisnik koji se ponaša glupo,

blesavo i neozbiljno. U stvari, kad malo bolje razmislim, većina internetskih surfera su zapravo lameri.

LURKER - Osoba koja redovno posjećuje forume i newsgrupe, ali nikad ništa ne posta, već samo čita tuđe postove. Ime lurker dolazi od glagola *to lure* (vrebati). Lurker bi se mogao prevesti kao vrebač, ali je totalno glup prijevod, pa neću.

MATRIX - Izraz koji je prvi upotrijebio SF pisac William Gibson u kultnom cyberpunk romanu Neuromancer. Matrix označava ogromnu računalnu mrežu nastalu spajanjem manjih mreža u jednu.

NERD - Slični su geekovima, no više se kuže u sama računala, a manje u Internet.

NETIQUETTE - Neslužbeni bonton na internetu. Npr. NIKAD NEMOJTE PISATI VELIKIM SLOVIMA JER TO ZNAČI DA SE DEREĆE !!!

NEWBIE - Internetski ili računalni početnik. Svi su jednom bili newbieji, ali mnogi to zaboravljaju te često vrijedaju početnike. Ako ste newbie, prvo gledajte i učite, ne postavljajte glupa pitanja, budite fini i pristojni i s vremenom ćete postati nerd.

OHNOSECOND - Trenutak kad nešto napravite i u istoj sekundi shvatite da ste napravili katastrofalnu grešku. Kao kad tračate nekoga u mailu i onda zabunom

KRATIM TI SVE PO SPISKU

Chat-freakovi razvili su cijeli niz osebujnih kratica.

AFK (Away From Keyboard) – nisam pri tipkovnici

BRB (Be Right Back) – odmah se vraćam

CU (See You) – vidimo se

DILLIGAD (Do I Look Like I Give A Damn) – djelujem li kao da me briga za to?

EOD (End Of Discussion) – kraj rasprave

GTG (Got To Go) – moram ići

HAK (Hugs And Kisses) – zagrljaji&puse

KIT (Keep In Touch) – nije morski sisavac; ostajemo u vezi

LOL (Laughing Out Loud) – umirem od smijeha

POS (Piece Of Shit) – ne znate što to znači?

IMHO (In My Humble Opinion) – prema mom skromnom mišljenju

NM (Never Mind) – zaboravi

AKA (Also Known As) – poznato i kao...

OMG (Oh My God)

WAI (What An Idiot)

mail pošaljete njemu, umjesto prijatelju. Onaj trenutak kad pritisnete gumb send i shvatite što ste učinili zove se ohnosecond.

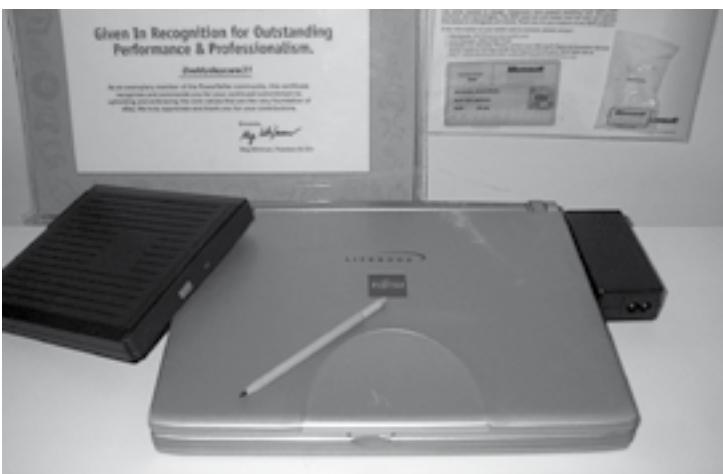
OTAKU - Japanska riječ koja označava dobrostojčeće pripadnike e-generacije opsjednute kolekcionarstvom. Recimo, *manga otaku* skuplja japanske stripove.

PIRAT - Ovaj pojam nije potrebno objašnjavati. Ako imate račinalo, imate i pirata, tj. gusara.

RASTERBATOR - Web dizajneri koji stalno dotjeruju dizajn i nikad nisu zadovoljni rezultatom.

Obično vrlo brzo dobiju otkaz jer im je produktivnost ravna nuli.

SCREENAGER - Izraz nastao od riječi *screen* i *teenager* i opisuje novu generaciju klinaca koji sve više vremena provode pred monitorom.

SPAM - E-mail ekvivalent kataloga i letaka za pizzu koji nam zatravaju poštanske sandučice.

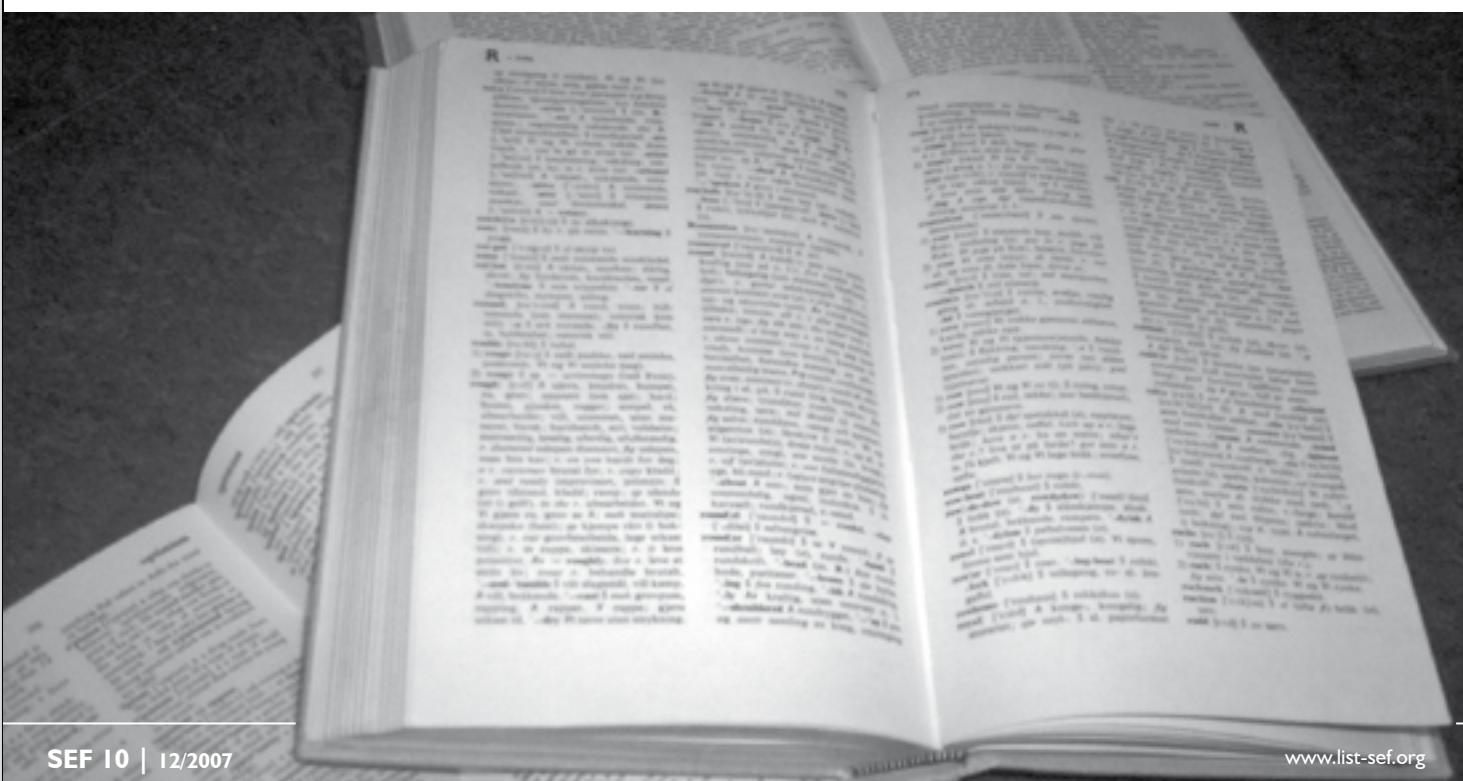
TECHNOJUNKIE - Ovisnik o najnovijim gadgetima. Čim se neki novi komad hardvera pojavi na tržištu, on ga mora imati. Prepoznat ćete ih po tome što stalno sa sobom nose tri najnovija mobitela, dva PDA-a, laptop, palmtop, MP3 player i digitalnu kameru. Neki ih još nazivaju i japanskim turistima.

TROLL - Ružno, zlo čudovište iz skandinavske mitologije koje ima mogućnost regeneriranja i uvijek nastoji napakostiti ljudima. Ponekad se pojavljuje na forumima i newsgroupama gdje svojim porukama nastoji izazvati svađu.

VIRUS - Internet pošast koja je zbog golemog medijskog publiciteta i ljudske gluposti naniela velike štete na računalima diljem svijeta. Instalirajte antivirusni program, redovito skidajte patcheve za operativni sustav, pazite kakve mailove otvarate i jamčim vam da nikad nećete naletjeti na virus.

WAREZ - Komercijalni programi kojima je razbijena zaštita i koji se zatim dalje ilegalno distribuiraju. U BiH skoro pa legalna grana industrije. Uostalom naš balkanski mentalitet nas prijeći da nešto kupimo kad to možemo dobiti besplatno. Sad još samo recite da niste Balkanci...

ZOMBIE - Web stranica koja se ne održava već dulje vrijeme ili je potpuno napuštena, ali joj se još uvijek može stupiti.

Tradicija se nastavlja – naša studentica ponovo na natjecanju studenata u rješavanju poslovnih slučajeva

MARTINA ROTIM

Najkraći opis toga što **Balkan Case Challenge predstavlja, je natjecanje studenata u rješavanju poslovnog slučaja.** Najkraći opis, ali ne i najbolji, jer BCC za jednog studenta – natjecatelja predstavlja puno više od toga. Za BCC sam prvi put čula prije 2 godine, na jednoj WUS-ovoj prezentaciji, ovdje na Sveučilištu i natjerala prijatelje koji su tada bili na 3. godini fakulteta da se prijave. **WUS (World University Service) Austria** je organizator ovoga natjecanja koje se u BiH održava pod imenom BH Challenge, svake godine u Sarajevu, a ove godine je bilo održano od 16. do 19. ožujka. Samo natjecanje je podijeljeno u 4 kategorije: BIZ, ICT, LAW MOOT COURT i MUN. **BIZ natjecanje predviđeno je za studente ekonomije, ICT kategorija je vezana za Information Technology, Law Moot Court – studenti prava se trude pobijediti u izmišljenom pravnom problemu, dok MUN – Model United Nations predstavlja imitaciju rada UN-a i predviđen je za sve studente željne svađanja i pregovaranja. Sveučilište je ove godine imalo 4 predstavnice: Marina Zovko, Maja Šimić i ja u BIZ-u i Paola Pranjić u Law Moot Court-u.** Kad sam došla u Sarajevo, bila sam jako iznenadena koliko se WUS potrudio oko ovoga projekta jer je stvarno sve bilo na visokoj razini – hotel, ljubazni članovi organizacijske skupine, uvijek je sve počinjalo na vrijeme, nije bilo zbumjenosti – gdje, šta sad itd. U BIZ-u se natjecalo 6 skupina, s tim da je svaka skupina imala po 3 člana. Članove skupina su određivali ljudi iz WUS-a, čiji je cilj bio da radimo s ljudima koje vidimo prvi put u životu. Ja sam bila u timu A1 s Amerom Balićem iz Sarajeva i Mladenom Samardžijom iz Banja Luke. **Tvrtka Tondach je bila glavni pokrovitelj BIZ natjecanja i ona je ponudila problem za koji je asistentica Maja Pehar s našeg fakulteta napisala poslovni slučaj.** Taj smo slučaj dobili prvi dan dolaska u Sarajevo (u petak) sa zadatkom pronaći rješenje i predstaviti ga u PowerPointovoj prezentaciji u nedjelju ujutro pred porotom koju su činili ljudi iz Tondacha i razni profesori s fakulteta. Poslovni slučaj se odnosio na rezanje nepotrebnih troškova i prijedloge na koje

načine investirati tako uštedeni novac. Amer, Mladen i ja smo prosjedili skoro cijelu subotu za računalom, radeći na prezentaciji sve do kasnih noćnih sati, dok doslovno nisu pogasili sva svjetla u hotelu. U nedjelju ujutro smo prezentirali naše rješenje prvi put i plasirali se u finale, drugi po broju bodova. Do finala smo imali 2 sata vremena izmijeniti neke dijelove prezentacije, koji se nisu svidjeli sucima u prvom nastupu. Našom prezentacijom u finalu smo mi, kao skupina, bili zadovoljni i to nam je i bilo najvažnije, jer smo znali da smo dali sve od sebe. U nedjelju navečer je došlo na red proglašenje pobjednika – skupina A1 je osvojila prvo mjesto i glavnu nagradu – putovanje u Beč na finale BCC-a.

Natjecanje u Beču je trajalo od 20. do 25. svibnja. Glavni pokrovitelj BIZ natjecanja bila je Erste Bank sa slučajem koji je bio vezan za reforme

mirovinskog sustava na području jugoistočne i istočne Europe. Ovog sam puta bila u skupini s Elenom iz Moldavije i Veselinom iz Bugarske. Nažalost, nismo se uspjeli plasirati u finale, prvo je mjesto ovaj put odnio hrvatsko-austrijsko-slovenska skupina, koja je kao nagradu dobila pohađanje ljetne škole u Beču. Nakon završetka službenog dijela natjecanja održan je i Job Fair/Career Day – sajam na kojem su tvrtke iz Austrije, ali i drugih zemalja prezentirale mogućnosti zapošljavanja studentima – natjecateljima. Naravno, pored BCC-a, tu je bio i provod u Beču, stvarno predivnom gradu u kojem na skoro svakom koraku ima nešto vrijedno slikanja. **Ovim putem želim svim studentima preporučiti da se prijave na BH Challenge 2008 jer nemate što izgubiti, sigurno ćete upoznati puno ljudi, zabaviti se i pri tome nešto i naučiti.**

BALKAN CASE CHALLENGE 2007

Brucosijada 2007

ZORAN ĆAVAR

U organizaciji Studentskog zbora Sveučilišta u Mostaru i ove je godine organizirana Brucosijada 2007., za sve brucoshe, ali i one koji se još tako osjećaju. Uz organizirani prijevoz s Trga hrvatskih velikana i bogatu nagradnu igru organiziranu uz pomoć naših sponzora, brucoshi su se 18. studenog 2007. uputili prema diskoteci The Bridge gdje je nastupala renomirana grupa **Zabranjeno Pušenje. Uz veselu atmosferu u autobusu, ekipa se zagrijavala za koncert ponavljanjem znanih hitova Jugo 45, Pišonja i Žuga, Pos'o kuća birtija, i ostalih koje smo toliko puta čuli i otpjevali. Na ulazu u diskoteku prvih 500 posjetitelja dobito je prezervativ sponzora Durex, koji je vjerojatno nekim sretnicima itekako dobro došao. Točno u 00:00 na pozornicu su izašli članovi Zabranjenog pušenja i započeli s dvosatnim programom koji je zabavljao oko 1000 posjetitelja koji su uglaš pjevali poznate stihove Zenice bluesa i ostalih spomenu-**

tih pjesama. Ugrijana atmosfera gasila se pićima po promotivnim cijenama, a neki su Hercegovačko pivo, koje je bilo glavni sponzor Brucosijade 2007., kupovali paketima kako ne bi morali čekati konobara, kojeg kako kažu, nikada nema kad ti treba. Nakon svirke koja nikog od posjetitelja nije ostavila ravnodušnim, uslijedilo je izvlačenje nagrada za sve posjetitelje, a nagrade su bile mp3 player, poklon bonovi, večere, gotovina itd; dok su sretnici koji su od prelijepih hostesa dobili kupone kao nagradu za ispijene decilitre, a i litre piva sudjelovali u izvlačenju kućnog kina kao glavne nagrade koju je osigurao sponzor Hercegovačka pivovara. **Ovim putem se također zahvaljujemo i našim ostalim sponzorima, Durexu, Mik Company, Iponu, i restoranu Rondo, te Eurotrendu.** Na kraju nam preostaje vidjeti kako je to izgledalo na slikama i čekati Brucosijadu 2008.

Koliko nam traje studij?

IVANA MEDIĆ I ZORAN ĆAVAR

Nakon dugotrajnih rasprava u zakonodavnim tijelima naše zemlje, te mnogo brojnih medijskih analiziranja i popraćenosti koja je pratila navedenu tematiku, Zakon o visokom obrazovanju je 30. srpnja 2007. usvojen. U ovom članku nećemo previše analizirati karakter odredbi, te koliko su dobre ili ne, već ćemo se posebno osvrnuti na jedan od članaka zakona koji se posebno bavi trajanjem studijskih programa. **Zanimalo nas je koliko su studenti upoznati s novim pravilima po kojima se njihov studij odvija i koliko studenti uopće prate aktualne zakonske odredbe.** Zakon o visokom obrazovanju u članku 5 detaljno definira trajanje studija pa smo ga odlučili i citirati kako bi studenti bili bolje upoznati sa navedenim sadržajem.

Članak 5.

Visoko obrazovanje organizira se u tri ciklusa:

- prvi ciklus vodi do akademskog zvanja završenog dodiplomskog studija [the degree of Bachelor] ili ekvivalenta, stečenog nakon najmanje tri i najviše četiri godine redovnog studija nakon stjecanja uvjerenja o završenoj srednjoj školi, koji se vrjednuje s najmanje 180 odnosno 240 ECTS bodova,
- drugi ciklus vodi do akademskog zvanja magistra ili ekvivalenta, stečenog nakon završenog dodiplomskog studija, traje jednu ili dvije godine, a vrjednuje se sa 60 odnosno 120 ECTS bodova, i to tako da u zbroju s prvim ciklusom nosi 300 ECTS bodova,
- treći ciklus vodi do akademskog zvanja doktora ili ekvivalenta, traje tri godine i vrjednuje se sa 180 ECTS bodova.

Što to znači? Po navedenim stavkama zaključujemo da su naši Bolonci studenti prvog ciklusa visokog obrazovanja. Po odluci Fakultetskog vijeća Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru studij traje 4 godine, a poslije toga je na svakome studentu odlučiti hoće li nastaviti svoj

studij ili ne.

Međutim koliko o tome znaju naši studenti, ostaje nam vidjeti iz priložene ankete. Na pitanje koje glasi: „Ukoliko se donese odluka kako je ova, to jest 3. godina studiranja, ujedno i završna, namjeravate li upisati dodatne 2 godine studija“, od 91. ispitanog studenta 3. godine pozitivno je odgovorilo 67,09%, negativno 13,01%, dok je 19,89% ostalo neodlučno.

Ivana Pandža

Misljam da traje 4 godine i 1 godina poslijediplomskog.

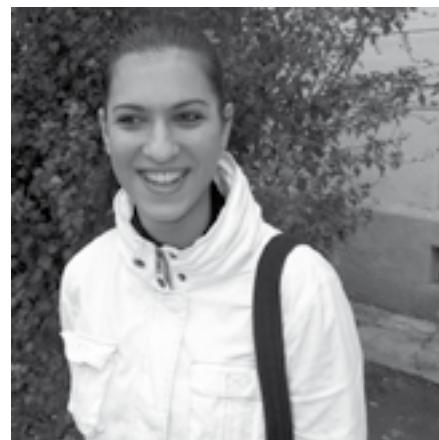
Katica Deljak
Studij traje 4 godine.

Ivan Stojanović
Nisam siguran ali mislim da studij traje 4 godine.

Sanja Pušić
Nisam upoznata u potpunosti koliko nam traje studij jer sam čula više verzija ali mislim da traje 4 godine.

Diana Buntić
Misljam da traje 5 godina, ali ne znam koji je sustav 4+1 ili 3+2.

Tečaj brzog čitanja

IVO KRALJEVIĆ

Nalazimo se u središtu društvenih promjena. Izraz „brzo“ nam nije nikada toliko određivao živote nego što nam sada određuje. Cijelokupni čovjekov razvoj se poistovjećuje s riječju „brzo“. Brzo mislimo, brzo brzo učimo, brzo jedemo, brzo spavamo. Društvo brzo proizvodi, brzo troši, brzo živi, brzo napreduje. Čovjek od svih vještina i metoda najmanje razvija vještine sporog i metodičnog napretka. Nitko više ne „šljivi“ riječi naših starih kada nam kažu: „Polako sine“. Danas više nema polako. Sve se odvija u jednom brzom progressu. Vrijeme nam nikada nije brže prolazilo. Cijeli dan u samo treptaj oka. Kuda vodi to misteriozno putovanje? Ne znam! Ali život nije nikada ovako bio zanimljiv i turbulentan. Kako uklopiti ovaj globalni uvod u našu malu temu? Možda griješim, ali iz ovog cijelog napretka društva se nalazi znanje i informacija. Tko najbolje i najkreativnije procesira informacije u cilju implementiranja tog istog znanja u praksi? Dobro, Amerika, ali mislio sam na čovjeka. Zadnjih 60 godina se puno vremena uložilo u odgovoru na pitanje kako unaprijediti

to procesiranje informacija, drugim riječima, učenje. **Je li uopće moguće prevariti urođenje ljudske osobine kao što su sporost i lijenos?** Još uvijek se društvo koristi pismom kao medijem za prijenos informacija unatoč tome što je pismo staro oko 5000 godina. Pismo, kao sustav slova i riječi poredanih u logičko-smislene cjeline kao što su rečenice, seugo održao i za sada nemamo ništa alternativno. Kako prevariti te silne količine teksta i omogućiti studentima i znanstvenicima da lakše izvalače ključne tvrdnje iz tog čvora riječi. Ispočetka su pokušavali s „forama“ da čitateljevo oko odmore pomoći različih slikovnih i grafičkih priloga uz tekst. Nije išlo, studenti još uvijek padaju ispite.

Što nam kažu istraživanja

Američki psiholozi u su četrdesetih ulagali napore kako bi riješili problem sporosti i melankonije prilikom iščitavanja ogromnih količina slova i brojki. **Američki psiholozi su uvidjeli da ljudsko oko može uhvatiti sliku na ekranu**

nakon što je ona prikazana u samo jednoj petstotini sekunde. Ti rezultati su bili revolucionarni i za metode čitanja. Tu praksu su nastavili znanstvenici američkih zrakoplovnih snaga kada su vidjeli da piloti mogu pročitati rečenicu od četiri riječi prikazanu također u samo jednoj petstotini sekunde na ekranu. **Poslovna škola u Harwardu je održavala treninge unaprjeđenja čitanja uz pomoć strojeva i računala.** Njihovi rezultati su bili zapanjujući. **Oni su uspjeli povećati performanse čitatelja za oko 100%.** Tada se ta praksa počela širiti po svijetu, a tako i u naš grad. Sve veći broj organizacija organizira intezivne tečajeve brzog čitanja. **Svjetski rekord u brzom čitanju iznosi 25.000 riječi u minuti (ne pokušavati kući) s veoma visokim razumjevanjem.** Svjetski rekord drži Howard Stephen Berg. Berg je inače čovjek koji može na dan pročitati deset knjiga s veoma visokim razumijevanjem. Da bi to dokazao to je i izveo čitajući knjigu od 200 stranica u live showu. Knjiga je se zvala „Going to the Movies“, autora Quentin Crispa. Borga je ispitao

naknadno autor knjige, i pogodite što... Dobio je prolaznu ocjenu. Prosječan čitatelj čita oko 200-300 riječi u minuti. Uz kvalitetnu nastavu i trening čitatelj može dostići brzinu čitanja od oko 600-700 riječi u minuti. **Među boljim čitateljima u svijetu su bili američki predsjednici John F. Kennedy i Jimmy Carter.** Čak su i svoje osoblje natjerali da odu na tečajeve. Sve to lijepo zvuči, ali postavlja se pitanje ima li nedostataka u toj tehniци? Uz brzinu čitanja glavni čimbenik je razumijevanje teksta. Ovo razumijevanje teksta se povećava što više treniramo. Tečajevi ne jamče puni uspjeh. Taj uspjeh ovisi prvenstveno o vama dragi „čitatelji“. Jedan poznati guru brzog čitanja navodi da je tečaj kao plivanje, vi ga nikada nećete zaboraviti, ali ako želite biti bolji plivač morat ćete više plivati odnosno čitati. Glavna prednost je u tome što u istom vremenu možete pročitati određeni tekst više puta u istom vremenu te na taj način bolje utvrditi pročitani tekst.

Ove pogodnosti se sve više iskorištavaju među znanstvenom populacijom prilikom pisanja znanstvenih i stručnih radova. Znanstveni radnik često ima problem odvajanja važnog od nevažnog teksta unutar hrpe literature i izvora (knjiga, članaka, radova, novina, internetskih stranica, izvještaja, statistika itd.). Ponekad znanstvenik ima potrebu brzo preletjeti preko tih silnih stranica te memorizirati ili zapisati važnije dijelove. Uz dobru metodiku i kvalitetno brzo čitanje znanstvenik bi uštedio mnogo vremena prilikom pisanja svojih radova. To omogućava da se kvalitetne knjige pišu u mnogo manje vremena te da znanstveniku ostane više vremena za neke nove kreativne radnje.

Tečaj brzog čitanja i u Mostaru!

Kao što smo vidjeli mnogo ljudi je počalo ove tečajeve i iskustva su sjajna. Oko 98% sudionika ovog tečaja u SAD-u je uspješno okončalo tečaj što nas navodi na činjenicu da uz jedan ozbiljan pristup svaki čovjek može završiti ovaj tečaj. Većina sudionika ovog tečaja kasnije nastavljaju napredovati u učenju te se često angažiraju na neke naprednije stupnjeve brzog čitanja. Što reći? Treba

probati. Jedino što možete izgubiti je par sati svog vremena i par desetica maraka. Sigurno se pitate kako, kada, gdje i koliko? Tečajevi brzog čitanja su se preselili iz drugih gradova u Mostar u 2007. godini. U 2007. god. je uspješno završeno par tečajeva. Tečajevi su se do sada održavali u prostorijama mostarske gimnazije pod vodstvom marketinške agencije Euro-trend te edukativnog centra Finesa. Prema istraživanjima ovi tečajevi su dostigli zamjetnu popularnost te će svaki sljedeći biti popunjén. Tečajevi traju u prosjeku dvadesetak sati raspoređenih na večernje sati i vikend (subota). Što čekate? Nazovite odmah!

Budući da je ljudski mozak još uvijek neistražen otkrivanje njegovih mogućnosti predstavlja izazov vremena. **Možda već naša mala djeca jednog dana postanu eksperti za savladavanje ogromnih količina teksta.** Što onda? Već postoje određene indikacije unutar čitalačkih klubova u svijetu da se razvijaju tehnički smislenog čitanja teksta dva reda odjedanput. To je za čovjeka još uvijek SF kategorija. Ali nemojte se iznenaditi, živimo u uzbudljivom vremenu. Napor liječnika i znanstvenika ide u smjeru da se kapaciteti ljudskog mozga iskoriste do kraja. Do sada nije baš iskorišten, a pogledajte oko sebe što smo napravili. Što bi bilo...

Sljedeća etapa u ovim tečajevima bi trebala biti razvijanje tehnika brzog čitanja na stranim jezicima. Zbog sve više

knjiga i ugovora na stranim jezicima, razvija se potreba da i te spise preletimo i izučimo „brzinom oka“. **Kako možemo provjeriti svoju osobnu brzinu čitanja?** Ne želim puno pričati. Posjetite internetsku stranicu www.readingsoft.com i saznajte koliko ste razvili svoju tehniku zadnjih dvadesetak godina. Ako ste već posjetili ovaj spomenuti tečaj brzog čitanja u Mostaru ili u nekim drugim gradovima, onda vam čitanje mog priloga neće biti problem. A ako niste, slobodno se zadubite i idite po onoj staroj „žuri polako“.

Na temelju svega iskazanog možemo reći da je neosporno da ljudsko biće krasiti jedan ukras dovitljivosti i funkcionalnosti. To je društvo pokazalo da dobro ovlađava izazovima i da svaki problem nađe neko specifično rješenje. Tu nećemo stati. Jedanput kad istražimo sve metode učenja možda izbacimo naš medij pisma iz uporabe i uredimo neki novi utemeljen na učenju na vlastioj koži. Poznato je da su naši osjeti veoma razvijeni, te da bi kretanje u ovom smjeru moglo donijeti plodonosne rezultate. Razvijanje vida, njuha, sluha i osjeta te metode učenja prilagođena njima bi moglo biti novi cilj znanosti. Društvo smo znanja. Znanje nas definira i diferencira od ostalih živih bića. Osim što širimo znanje, vidjeli smo da ljudi razvijaju tehničke kako brže i učinkovitije prenositi znanje. No, i o tome kasnije.

**Radna atmosfera
pred izdavanje novog
broja SEF-a**

Ivana pita: **Hoćemo li troškove
lista staviti na 7. str Nacrtu
Projekta?**

Jakov se misli: **Kome ćemo se
sada obratiti radi donacija za
List?**

Pare nisu problem, **para nema**

UREDNIŠTVO LISTA SEF

Pripremajući novi broj SEF-a, jedan od članova Uredništva predložio je da bismo mogli organizirati regionalnu konferenciju za studentske listove, časopise, na koju bi imali priliku pozvati naše kolege iz Rijeke, Dubrovnika, Zagreba, Osijeka, Budve itd.

I tako puni entuzijazma napravili smo nacrte projekta kako bi izgledala ta konferencija, te sve popratne sadržaje koju uz nju idu. U stripu možete vidjeti kako se razvija radnja iz jednog našeg projekta do uspješne (ne)realizacije!

Ovdje ćemo stati i napraviti digresiju!

Što danas znači biti student? Što je to studiranje! I kako provesti svoj studentski život?

Često puta imamo mišljenje da smo mi studenti stvarno neki jadnici, zajedljivci i tko zna što već ne, ali samo zato što smo studenti (čitaj: *Ma on ti je student, pusti njega; ma što imaš ti od njega, ništa.*)

Možda kad bi postojala neka klasifikacija u našem društvu na kaste ili staleže, *ne daj Bože, mi studenti bismo vjerojatno „zakucali“ samo dno* (čitaj: *najniža klasa*).

Biti student znači biti ni tamo ni ovamo. Što narod kaže ne znaš jesи li pošao ili došao. U biti, ljudi, mi smo Vam u nekom tranzicijskom razdoblju, na putu da postanemo netko (čitaj: *diploma*), i svim silama se borimo (čitaj: *švercovima*), da nas na tom putu ne zaustave. Poznata nam je činjenica iz mnogobrojnih predmeta iz ekonomije, ali i iz geografije, da neke zemlje u tranzicijskom razdoblju ostvare jako veliki progres i rapidni napredak na svim područjima. Malo prije rekosmo da smo i mi studenti u tranziciji. Da, tako je.

Gospodo draga, među nama masom studenta, neki postanu svjesni da svoje vrijeme mogu iskoristiti i u dodatne aktivnosti, te pored toliko knjižica i skriptica pokazati da su sposobni raditi simulirane poslove koji će nam sutra biti realnost.

Često (gotovo uvijek) tijekom pripreme novog broja SEF-a nailazimo na zatvorena vrata mnogih sponzora. Te proračun je pri kraju, još nismo definirali proračun, zovni za dva dana, itd.

Ipak pojavi se tu i tamo jedan dobri

gospodin, koji je jednom davno prošao sve ono što mi danas prolazimo i kaže „*Ja sam studirao*“ (čitaj: *nisam je kupio*) i *znam što to znači*.

Gospodo sponzori, ulaganjem u nas i bilo koji drugi ozbiljan studentski projekt, ulažete sami u sebe. Mi smo već sada obučeni voditi poslove koje biste pred nas postavili.

Ipak, čast nam je biti studentima i nismo mi ni kasta, ni stalež. Bez nas se ipak ne može. A za sponzore, uvijek će se pojaviti neki dobri čiko, koji će prepoznati i druge kvalitete pojedinaca.

Ovim stripom željeli smo reći, kad bi postojala materijalna mogućnost ovaj bi list izlazio puno češće, a samim tim i više bi studenata radilo na njemu te tako bi pored knjige, mogli provesti vrijeme u kreiranju novih SEF-ova i stjecanju novih iskustava.

Škrinja NOSITELJ INOVACIJE

SANJA SENKIĆ

Škrinja je počela s probnim radom (i prvim aktivnostima) već 1. listopada 2005. g. kao neformalna organizacija, pod nazivom Antikvarijat Škrinja. Srž ove inicijative bila je želja bračnog para Gordane i Dragana Šimovića da u Mostaru naprave prostor gdje se može doći, popiti kava, družiti se, pročitati dobra knjiga bez obveze na kupnju – napraviti mjesto gdje će dolaziti ljudi željni pisane riječi i razgovora o istoj. Vidjevši koliko je mladih željno kulturnih zbivanja, započinjemo veće projekte u suradnji s nama sličnim organizacijama i registriramo se kao udruga pod nazivom Klub prijatelja knjige – Škrinja.

Udruga građana Klub Prijatelja Knjige – Škrinja, Mostar, nestranačka je, neideološka, nevladina organizacija, čiji je cilj širenje filozofske misli te očuvanje knjige i književne baštine.

Opus knjiga je velik i zanimljiv, a ugod-

na atmosfera uvelike pomaže pri traženju i čitanju potrebne literature. O njenom nastanku i dosadašnjem radu upitali smo njenu vlasnicu Gordanu Šimović.

■ SS: Škrinja predstavlja prekretnicu u dosadašnjem načinu viđenja knjižnice, zapravo prvi je klub prijatelja knjige u Mostaru. Kako ste došli na ideju otvaranja Škrinje? Koji je bio vaš početni plan?

GŠ: Ne znam zašto bi Mostar bio uskraćen za book-caffé kad ga imaju Sarajevo, Tuzla, Beograd, Zagreb i mnoštvo drugih europskih gradova. Ideja je potekla od mog pokojnog muža Dragana i mene i pokazala se sjajnom. U prvom planu je knjiga, kava se može popiti bilo gdje. Kava je dobra, ali moram priznati da ljudi dolaze zbog pisaca na stolicama i knjiga na policama. Zapravo se ne radi o caffeu,

radi se o mjestu za događanja, druženja, učenje i sazrijevanje, upoznavanje i stjecanje novih poznanstava.

■ SS: Kako nabavljate knjige i dajete li naknade za donesene knjige? Koje vrste knjiga se najviše traže?

GŠ: Knjige su uglavnom donirane ili otkupljene, već čitane i korištene, mada ima i novih izdanja. Pjesnički gledano knjiga ne može biti stara. Cijena knjiga je mini-malena, a najviše se traže udžbenici i beletristika, mada ljudi traže sve – svaka knjiga ima svoju publiku.

■ SS: Većina studenata smatra da je Škrinja samo za studente Pedagoškog fakulteta. Je li to istina ili postoje programi i za druge?

GŠ: Ni slučajno. Škrinja je otvorena svima – u nju dolaze i studenti i osnovci i umirovljenici. Jedino što se zasigurno zna o gostima je to da su ljubitelji pisane riječi, bez obzira na to jesu li studenti ili ne.

■ SS: Kako zapravo dolazi do ideje za određeni događaj, tko su inicijatori?

GŠ: Većinu događaja inicira sama Škrinja, mada je i inicijativa studenata dobrodošla. Slobodni termini su otvoreni svakome; svatko može formalno ili neformalno predstaviti svoje ili djelo nekoga drugog.

■ SS: Kako studenti mogu doći do informacija o programima i općenito o aktivnostima Škrinje?

GŠ: Krajem svibnja aktiviran je site www.skrinja.org, za sada na mostarskim internetskim portalima, a osim sitea oglašavanje se vrši putem radija i televizije. Uostalom svi zainteresirani mogu svratiti i upitati.

■ SS: Krajem petog mjeseca ste održali školu kreativnog pisanja. Imate li drugih sličnih programa tijekom godine?

GŠ: Na školi kreativnog pisanja je nastalo dosta dobrih radova proze, poezije i drame koje planiramo objaviti u zborniku radova početkom sljedeće godine. Stalni projekti su predstavljanje mladih pjesnika, izložbe likovnih radova, knjigovežnica, književna dvanaestica, gdje Škrinja

kroz godinu dana ugosti dvanaest eminentnih pisaca iz ex-Yugoslavije. Detalje možete pogledati na web stranici.

■ SS: Svojim večerima poezije privlačite veliki broj studenata, namjeravate li isto napraviti i s promom, npr. odredite knjigu koja će se čitati jedan mjesec, a potom imate večeri diskusije?

GŠ: Naravno, takvih događanja već imamo. Nedavno smo imali promociju knjige Tamo gdje prestaje cesta autora Dina Milinovića iz Zagreba.

■ SS: Imate li ideju kako privući studente Ekonomskog fakulteta?

GŠ: Zapravo nemamo. Studenata Ekonomskog fakulteta već imamo tu, možda i više nego što znamo. Fakulteti u Mostaru nemaju bedževa ni odore, a na ulazu ne tražimo indekse. Smatramo da nikog ne treba posebno privlačiti, jer svi koji vole knjigu potruditi će se naći nas.

Provedenom anketom među studen-

ma Ekonomskog fakulteta njih 70% zna za postojanje Škrinje, ali 60% njih smatra da tu nema knjiga za Ekonomski fakultet, što je čisti apsurd. Škrinja ne samo da ima ekonomske knjige koje bi većini studenta po Bolonjskom procesu mogle pomoći u pisanju seminarских radova, nego će

rado pozvati i goste za određene teme ekonomskog sadržaja ukoliko studenati budu zainteresirani. Dakle jedino što treba uraditi da bi za Škrinju saznao što više ekonomista jest pravilno informirati i zainteresirati naše pametne ekonomske glavice.

Prof. dr. sc. Ante F. Markotić

Rođen je u brojnoj seljačkoj obitelji (u Grabu kod Ljubuškog) 3. studenoga 1943. godine. Nakon osnove škole (Grab, Ljubuški, Vitina) i srednje škole (Ljubuški i Čapljina) završio je 1967. studij geografije s geologijom na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Za svoj uspjeh na fakultetu dobio je zlatnu značku Univerziteta. Radnu karijeru započeo je 1969. kao asistent na kolegiju Ekonomска geografija, a zatim kao profesor na kolegiju Demografija na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Od rujna 1992. godine zbog rata prelazi raditi na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Magistrirao je 1973. godine, a doktorirao 1978. godine na Sveučilištu u Zagrebu na demoenkonomskoj problematici cjelokupne

Hercegovine. Osim na Ekonomskom fakultetu nastavu je obavljao i na dodiplomskom i poslijediplomskom studiju na Prirodnomo-matematičkom i Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu te na Pedagoškom fakultetu u Mostaru. Predavao je Ekonomsku geografiju, Statistiku, Demografiju, Upravljanje resursima, Demogeografsku i Demografiju s osnovama ekonomike rada.

Objavio je 120 znanstveno-stručnih radova, pretežito iz šire oblasti stanovništva i razvoja.

Temeljem takve djelatnosti biran je za eksperta iz te oblasti 1987. godine u Republičkom fondu za nauku Bosne i Hercegovine. Bio je član redakcija više znanstvenih i stručnih časopisa, a glavnim urednikom u dva. Obavljao je funkciju

prodekanu Ekonomskega fakulteta u Sarajevu, 1980.-1982. godine. Od 1988. do 1989. godine obavljao je dužnost dogradonačelnika garda Sarajeva. 1992. godine dobio je godišnju nagradu dnevnog lista Oslobođenje, dok je kao ekspert za demografska i regionalna pitanja sudjelovao na Londonskoj konferenciji o bivšoj Jugoslaviji. Tijekom 1992. godine obavljao je funkciju v.d. direktora Fonda za visoko obrazovanje BiH. Do 1995. godine bio je savjenik Predsjednika i savjetnik u Uredu Predsjedničkog vijeća, a potom je obavljao dužnost predstojnika Sektora za međunarodne odnose Ministarstava društvenih djelatnosti HR H-B. Sudjelovao je u brojnim drugim poslovima, a osobito valja istaknuti posao u stručnoj pripremi Vance-Owenovog plana za BiH.

Prof. dr. sc. Ferdo Spajić

U Zagrebu u svojoj 66. godini života iznenada je preminuo prof. dr. sc. Ferdo Spajić.

Rođen je 8. listopada 1941. godine u Drinovcima (općina Grude). Osnovnu je školu završio 1956. godine u Donjim Andrijevcima, srednju ekonomsku školu je završio 1960. godine u Bosanskom Brodu. Ekonomski fakultet u Zagrebu upisao je 1960./1961. godine, a diplomirao je na mikroekonomskom smjeru 12. siječnja 1965. godine. Akademski stupanj magistra ekonomskih znanosti za finansijsko-računovodstveno područje stekao je 1978. godine na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu.

Nakon diplomiranja do odlaska na voj-

ni rok kratko je radio u Skupštini općine u Slavonskom Brodu.

1966. godine zaposlio se u željezari Sisak na mjestu šefa računovodstva i ekonomskog analitičara, a 1969. godine zaposlio se u Industrijskom projektnom zavodu u Zagrebu.

Do kraja 1986. godine bio je 10 godina tajnik poslijediplomskog studija Poslovne financije i računovodstvo. Profesor Spajić je bio predsjednik i više puta član Savjeta fakulteta, zatim član raznih komisija i odbora znanstveno-nastavnog vijeća i drugih tijela Fakulteta.

Od 1991. godine glavni je urednik časopisa RIF (Računovodstvo i financije), a godinu dana ranije stekao je stupanj dok-

tora znanosti. Do 1992. godine radi kao asistent na katedri za računovodstvo, a od 1992. – 1994. godine postaje šefom te iste katedre. Dužnost prodekanu za financije i računovodstvo obnašao je u razoblju 1994.-1996. godine. Više godina bio je član Upravnog vijeća Sveučilišta u Zagrebu. Obnašao je i dužnost podpredsjednika Hrvatskog odbora za računovodstvo i računovodstvene standarde. Istaknuli bismo rad u edukaciji menadžmenta Zagrebačke banke, Kraša, INE, FINE, zatim u edukaciji državnih revizora. Samostalno ili u suautorstvu objavio je 50-ak znanstvenih radova, zatim brojne knjige i priručnike iz oblasti financija i računovodstva.

Iskrenu sućut njihovim obiteljima i prijateljima u ime lista SEF.

Postoje ljudi i mesta koje poznajete, a da ih niste vidjeli

Katarina d.o.o.

Društvo za proizvodnju, trgovinu i usluge u informatici
Ante Starčevića 48, 88000 Mostar,

tel/fax: (387 36) 326 426

www.katarina.ba - e-mail:katarina@katarina.ba

10 godina sa Vama!

Tvrtka Katarina d.o.o. ove godine obilježava deset godina rada i kontinuiranog rasta.

Odnedavno poslujemo u novom atraktivnom prostoru u Ulici Ante Starčevića 48 u Centru II. Uz prodajni prostor tu je i servis računalne opreme, te uredske prostorije.

Glavna djelatnost tvrtke je trgovina, proizvodnja i usluge u informatici. Putem tendera javne nabave ugovorni smo dobavljači informatičke opreme mnogim poduzećima, institucijama i ustanovama, a naši djelatnici vrše i održavanje opreme pravnim i fizičkim licima. Naši klijenti su Aluminij d.d., Klinička bolница Mostar, Zavod zdravstvenog osiguranja HNZ-a, Vlada HNZ-a sa Ministarstvima i mnogi drugi.

Kod nas možete kupiti različite konfiguracije ovisno o namjeni računala i želji kupca, te pojedinačne računalne komponentne i periferijsku opremu, mrežnu opremu, digitalne foto aparate, telefone, tehničku i drugu opremu, te nabaviti legalan Microsoft software, kao i rješiti vaše komunikacijske potrebe svih vrsta.

Preko UniCredit Zagrebačke banke i Raiffeisen banke nudimo mogućnosti beskamatnog kreditiranja do 12 mjeseci i robnih kredita do 24 mjeseca, te obročno plaćanja do 36 rata preko brzih kredita Hypo Express grupe koji se realiziraju na licu mjesta u trgovini.

Kako bi ispunili zahteve naših kupaca i mogli ponuditi proizvode proizvedene sukladno najnovijim tehnologijama, razvili smo široku mrežu dobavljača i partnera, a stalnim ulaganjem u obuke svoga osoblja nastojimo osigurati najbolje tehničke potpore i savjete za svoje klijente.

Osjetite radost darivanja i pridružite nam se u vremenu Došašća kako bi pomogli školovanje svojih kolega u zemljama u razvoju. Vjerovali ili ne, jedna KM pokriva im dnevne troškove školovanja i hrane! Uvijek postoji netko komu i ja mogu pomoći!

ČESTIT BOŽIĆ
I SRETNU NOVU GODINU
ŽELI VAM MONET

kabel
za sve
medije
monet

Home Sweet Home

Download: 1 Mbps
Upload: 128 kbps
Promet: 2 GB* + CATV
(paket 20 programa)

Ukupna cijena: **39 KM**

COMBO I (Internet + CATV 2. Paket) = **KM 50**

COMBO II (Internet + CATV 3. Paket) = **KM 59**

Internet priključak: **BESPLATNO!**
Priklučni mjesec: **BESPLATNO!**

Extra bonus: prijave do 31.12.2007.
DODATNI mjesec FREE!

Cim 6., 88000 Mostar, Tel.: 036/342815; 342816;
E-mail: info@monet.ba monet@mmonet.ba
www.monet.ba www.mocable.ba

**GRAFIČKO
PODUZEĆE
MOSTAR**

FRAM ZIRAL d.o.o. Mostar

Put za Aluminij b.b.
tel./faks: +387 36 351 281
www.fram.ba
fram@fram.ba

**grafička priprema
tisk
dorada
naklada
knjižara**